

ISSN: 1307 - 5063

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL
SCIENCES

Cilt/Volume: 17 Sayı/Number: 2 Yıl/Year: 2024 Güz/Fall

ISSN: 1307 - 5063
e-ISSN: 2667-4955

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Sertifika No:
46286

Beykent Üniversitesi Yayınları, No: 179

Cilt *Volume:* 17 **Sayı** *Number:* 2 **Yıl** *Year:* 2024 **Güz** / Fall

www.beykent.edu.tr

EDİTÖRDEN...

Değerli Okuyucular,

2007 yılından itibaren sosyal bilimler alanındaki tüm disiplinlerde gerçekleştirilen bilimsel çalışmalara yer vererek akademik dünyada önemli bir kaynak haline gelen Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin Aralık 2024 sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz. Editör olarak sizlerle ilk kez buluşmamı sağlayan bu sayı, benim için ayrıca çok kıymetli bir anlam taşıyor. Bu vesileyle, derginin önceki editörü Prof. Dr. Perihan PAKSOY'a, 2007 yılında başlayan yayın sürecinden bu yana emeği geçen tüm editörlerimize ve dergi ekibine göstermiş oldukları özverili çalışmalar için teşekkür etmek isterim.

Bu sayımız, Haydeh FARAJİ ve Ayşen YILDIRIM EKMEKÇİ'nin kaleme aldığı “Bir ‘Yememe’ Sorunsalı: ‘Kemiklerine Kadar’ (To The Bone) Filminin Nesne İlişkileri Kuramı Bağlamında Analizi” başlıklı makalesiyle başlıyor. Filmin başkarakterinin anoreksiya hastalığı ile mücadelesini psikanalitik çerçevede ele alan çalışma, anoreksiya nervoza hastalığını nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde analiz etmektedir. Basti BAKİROVA, “Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuzey Afrika'daki Son Mücadelesi: 1911-1912 Türk-İtalyan Savaşı ve Mustafa Kemal'in Rolü” başlıklı araştırma makalesinde 20. yüzyılın başlarında Akdeniz'deki jeopolitik dengeleri yeniden şekillendiren İtalya ile Osmanlı Devleti arasındaki Trablusgarp Savaşı'nı inceleyerek modern dönemdeki emperyal rekabetlerin karmaşıklığına ve güç mücadelesine dair yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Bu sayının son çalışmasını Ersel KİRAZ'ın yazdığı ve Fotini Vaki'nin *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason* adlı eserini ele alan “Bir Kitap İncelemesi Neoliberalism, Democracy and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason” başlıklı kitap incelemesi oluşturmaktadır.

Dergimizin bu sayısında emeği geçen herkese, çalışmalarıyla katkı sağlayan araştırmacılarımıza, makaleleri değerlendiren hakemlerimize, dergi ekibine ve siz değerli okuyucularımıza teşekkür ediyoruz. Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle.

Doç. Dr. Asuman KUTLU

Editör

İstanbul, Aralık 2024

EDITOR'S NOTE...

Dear Readers,

We are pleased to share with you the December 2024 issue of Beykent University Journal of Social Sciences, which has grown into a crucial academic resource since 2007 by featuring scientific studies from all disciplines of social sciences. This issue is especially meaningful to me, as it marks my first time connecting with you as the editor. I would like to take this opportunity to express my gratitude to the journal's previous editor, Prof. Dr. Perihan PAKSOY, to all our editors who have been part of our editorial journey since 2007, and all the members of editorial team for their dedicated efforts.

The issue opens with the article titled “A ‘Not-Eating’ Conflict: The Analysis of the Movie ‘To The Bone’ in the Context of Object Relations Theory” written by Haydeh FARAJÍ and Ayşen YILDIRIM EKMEKÇİ. The study discusses the main character’s struggle with anorexia from a psychoanalytic perspective, analyzing anorexia nervosa through object relations theory. In “The Last Struggle of the Ottoman Empire in North Africa: The Turkish-Italian War of 1911-1912 and the Role of Mustafa Kemal,” Basti BAKİROVA analyzes the Italo-Ottoman War, which altered the geopolitical dynamics in the Mediterranean at the beginning of the 20th century, offering a new perspective on the complexities of imperial rivalries and power struggles in the modern era. The issue concludes with Ersel KİRAZ’s book review titled “A Book Review Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason,” offering an analysis of Fotini Vaki’s *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason*.

We sincerely thank all those who have contributed to this issue—our researchers who have contributed with their work, the reviewers who evaluated the papers, the editorial team, and you, our esteemed readers.

Looking forward to seeing you in our next issue.

Assoc. Prof. Asuman Kutlu

Editor

İstanbul, December 2024

İMTİYAZ SAHİBİ / PRIVILEGED OWNER

Prof. Dr. Volkan ÖNGEL
(İstanbul Beykent Üniversitesi Adına)

EDİTÖR / EDITOR

Doç. Dr. Asuman KUTLU İstanbul Beykent Üniversitesi

EDİTÖR YARDIMCISI / ASSOCIATE EDITOR

Dr. Öğr. Üyesi Hasan BOZTOPRAK İstanbul Beykent Üniversitesi

ALAN EDİTÖRLERİ / FIELD EDITORS

Prof. Dr. Cemal YÜKSELEN İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet YAŞAR İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Burak KESGİN İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz YETKİN AKER İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Batuhan TUFANER İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Özge Uluğ YURTTAŞ İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman KAHRAMAN İstanbul Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Egemen FALCIOĞLU İstanbul Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih YÜCEL İstanbul Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Dolgun YUNUSOĞLU Indiana University
Dr. Öğr. Üyesi Hatice MUTLU İstanbul Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü NURAL MEF Üniversitesi

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Cevat GERNİ İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Dan SCHILLER University of Illinois Urbana-Champaign
Prof. Dr. Erik KNUDSEN University of Central Lancashire
Prof. Dr. Levent ÜRER İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. Muhittin KAPLAN İbn Haldun Üniversitesi
Prof. Dr. Nazife GÜNGÖR Üsküdar Üniversitesi

BİLİM DANIŞMA KURULU / SCIENCE BOARD OF ADVISORY

Prof. Dr. Akile Reşide GÜRSOY İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Ali BUDAK Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ali TAŞ İzmir Bakırçay Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru GÜZELCİK URAL İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru GÜZEL İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Ece BABAN İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Erkut ALTINDAĞ Doğuş Üniversitesi
Prof. Dr. İnci USER Acıbadem Üniversitesi
Prof. Dr. Halim KAZAN İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut HIZIROĞLU İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ERYILMAZ Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ALTUN Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa BEKMEZCİ Milli Savunma Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa POLAT Ostim Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Nezir KÖSE İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Nilüfer TİMİSİ NALÇAOĞLU İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Özgür Ömer ERSİN İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Visam MANSUR İstanbul Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Yalçın KIRDAR İstanbul Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan TAŞKIRAN Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Güngör ŞAHİN Milli Savunma Üniversitesi
Doç. Dr. Sıtkı SÖNMEZER İstanbul Ticaret Üniversitesi

İNDEKS SORUMLUSU / PERSON FOR INDEX PROCESS

Arş. Gör. Baran TEKAY İstanbul Beykent Üniversitesi

İSTATİSTİK EDITÖRÜ / STATISTICAL EDITOR

Dr. Öğr. Üyesi Gözde BOZKURT İstanbul Beykent Üniversitesi

TÜRKÇE DİL EDITÖRÜ / TURKISH LANGUAGE EDITOR

Dr. Öğr. Üyesi Ali ŞEYLAN İstanbul Beykent Üniversitesi

İNGİLİZCE DİL EDITÖRÜ / ENGLISH LANGUAGE EDITOR

Dr. Öğr. Üyesi Seval ARSLAN İstanbul Beykent Üniversitesi

TEKNİK EDITÖR / TECHNICAL EDITOR

Arş. Gör. Mesut Can TÜRKOĞLU İstanbul Beykent Üniversitesi

YAYIN ASİSTANLARI / EDITORIAL ASSISTANTS

Arş. Gör. Çağatay VİŞNE İstanbul Beykent Üniversitesi

Arş. Gör. İrem YUMAÇ İstanbul Beykent Üniversitesi

Öğr. Gör. Yağmur GÜMÜŞBOĞA İstanbul Beykent Üniversitesi

Arş. Gör. Yağız Cemil BÖBÜR İstanbul Beykent Üniversitesi

Arş. Gör. Yiğit Samet ÜNAL İstanbul Beykent Üniversitesi

Arş. Gör. Özlem ÇILDIRIM İstanbul Beykent Üniversitesi

Arş. Gör. İsmail KOCABIYIK İstanbul Beykent Üniversitesi

DERGİ SEKRETERİ / JOURNAL SECRETARY

Arş. Gör. Kübra SEZEN ERKÜVÜN İstanbul Beykent Üniversitesi

HUKUK DANIŞMANI / LEGAL COUNSELAR

Av. Zuhale AKAYDIN

İLETİŞİM / CONTACT

İstanbul Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sıraselviler Caddesi No:65 Cihangir-Beyoğlu / İstanbul

E-Mail: sbederji@beykent.edu.tr

İÇİNDEKİLER

BİR “YEMEME” SORUNALI: “KEMİKLERİNE KADAR” (TO THE BONE) FİLMİNİN NESNE İLİŞKİLERİ KURAMI BAĞLAMINDA ANALİZİ

A “NOT-EATING” CONFLICT: THE ANALYSIS OF THE MOVIE “TO THE BONE” IN THE CONTEXT OF OBJECT RELATIONS THEORY

Haydeh FARAJİ, Ayşen YILDIRIM EKMEKÇİ..... 1-14

THE LAST STRUGGLE OF THE OTTOMAN EMPIRE IN NORTH AFRICA: THE TURKISH-ITALIAN WAR OF 1911-1912 AND THE ROLE OF MUSTAFA KEMAL OSMANLI İMPARATORLUĞU’NUN KUZEY AFRİKA’DAKİ SON MÜCADELESİ: 1911-1912 TÜRK-İTALYAN SAVAŞI VE MUSTAFA KEMAL’İN ROLÜ

Basti BAKİROVA 15-28

BİR KİTAP İNCELEMESİ NEOLIBERALISM, DEMOCRACY AND RIGHTS: TOWARDS A CRITIQUE OF NEOLIBERAL REASON

A BOOK REVIEW NEOLIBERALISM, DEMOCRACY, AND RIGHTS: TOWARDS A CRITIQUE OF NEOLIBERAL REASON

Ersel KİRAZ 29-36

BİR “YEMEME” SORUNSALI: “KEMİKLERİNE KADAR” (TO THE BONE) FİLMİNİN NESNE İLİŞKİLERİ KURAMI BAĞLAMINDA ANALİZİ

A “NOT-EATING” CONFLICT: THE ANALYSIS OF THE MOVIE “TO THE BONE” IN THE CONTEXT OF OBJECT RELATIONS THEORY

Haydeh FARAJI¹, Ayşen YILDIRIM EKMEKÇİ²

Öz

Senaristliği ve yönetmenliği geçmişinde anoreksiya ile mücadele etmiş Marti Noxon'a ait olan, 2017 Amerikan yapımı “Kemiklerine Kadar” (To the Bone) filmi, başkarakter Ellen'in anoreksiya hastalığı ile mücadelesini konu almaktadır. Ellen; 20 yaşında, üniversiteyi terk etmiş, resim çizme konusunda yetenekli bir genç kızdır. Yemek yemeyi reddederek ve aşırı egzersiz yaparak istediği zayıflığa ulaşmak istemektedir. Filmde, Ellen'in daha önce başarısız olmuş dört tedavi girişiminden sonra, anoreksiya ile mücadelesinde son bir tedavi yöntemini denerken ailesi ve tedavi merkezi “Eşik”te bulunan diğer yeme bozukluğu sorunu yaşayan kişilerle olan ilişkileri işlenmektedir. Ellen; ihtiyaçları ve istekleri görülmeyen, annenin zihninde var olamamış bir bebeklik dönemi geçirmiş, bu nedenle de gerçek anlamda güven veren bir anne bebek birlikteliği yaşanmamış; anne ile, meme ile, besin ile güvenli bağlanma gelişmemiştir. Bu çalışmada, filmin başkarakterinin (Ellen) annesi ve çevresinde yer alan karakterlerle kurduğu ilişkiler, psikanalitik çerçevede ele alınmış; anoreksiya nervoza etiyolojisi ve ruhsal dinamiklerinin temelde nesne ilişkileri kapsamında değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anoreksiya Nervoza, Film Analizi, Kemiklerine Kadar Filmi, Nesne İlişkileri Kuramı, Yeme Bozukluğu.

Abstract

The 2017 American film "To the Bone," written and directed by Marti Noxon, who has struggled with anorexia in the past, is about the main character Ellen's struggle with anorexia disease. Ellen is a 20-year-old college dropout with a talent for drawing. She wants to achieve the desired slimness by refusing to eat and exercising excessively. The film focuses on Ellen's relationships with her family and other eating disorder sufferers who are in the treatment center, "Threshold," as she tries one last treatment method in her fight against anorexia after four previously unsuccessful treatment attempts. Ellen went through an infancy where her needs and desires were not seen and did not exist in the mother's mind, and therefore a truly trusting mother-baby relationship could not be experienced, and a secure attachment with the mother, breast, and food could not be developed. In this study, the relationship of the main character (Ellen) with her mother and the characters around her is discussed in a psychoanalytic framework; it is aimed to analyze the underlying causes of anorexia nervosa in the light of the studies by theorists who have made important contributions to object relations theory.

Keywords: Anorexia Nervosa, Movie Analysis, To the Bone Movie, Object-Relations Theory, Eating Disorder,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, haydehfaraji@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5306-6546

² Uzm. Psk., aysenyildirimemekci@gmail.com, ORCID: 0009-0002-2572-8156

Extended Abstract

The 2017 American film "To the Bone," written and directed by Marti Noxon, who has struggled with anorexia in the past, is about the main character Ellen's struggle with anorexia. After Ellen's four previous unsuccessful treatment attempts, she is trying a final treatment method with Dr. Beckham. In the film, her relationships with her family and other people with eating disorders at the treatment center "Threshold" are discussed. In this study, the relationships of the main character of the film (Ellen) with her mother and the characters around her are discussed within a psychoanalytical framework; it is aimed to evaluate the etiology and psychological dynamics of anorexia nervosa within the scope of the object relations theory.

The mother-infant relationship has an important place in object relations theory. The baby establishes its first relationship with its mother through food and the breast. A safe, affectionate, consistent relationship established with the first object allows the internalization of good object images and determines the relationships that the person will establish later (Klein, 1957; 2008). Ellen is a baby whose needs and desires are not seen and who cannot exist in the mother's mind; therefore, a truly trusting mother-baby relationship could not be experienced, and a secure attachment with the mother, breast, and food could not be developed. Ellen's emotions were not reciprocated in the face of a mother who was physically present but could not see her baby due to the mental distress she was experiencing, and she almost fell into the void. The baby's face is "a dead mother" (Green, 1983). When her father, whose main role was to make the mother feel safe by covering the mother-baby relationship and thus support her to be a better mother, left the house, Ellen was left alone with her mother, the "dead mother," who had turned to her own emotional processes and needs due to the postpartum depression she experienced. It can be seen that her mother's inability to feed Ellen physically and spiritually and provide good care due to the difficulties she experienced did not make it possible for Ellen to internalize the good breast. By starving herself, Ellen, with her emaciated body and the emotions that accompany this body, seems to have incorporated the bad object, the mother's emotional waste, into herself.

The father is a character who has to work all the time and communicates with his daughter through her stepmother and is not seen in any scene of the film. Ellen's father leaving home early and her being left alone with her unsupported mother left her deprived of an "embracing environment" where her needs could be met and the experience of a "good enough mother." In order for the baby to develop from absolute dependence to gradual independence, to the period when he can distinguish "me" from "non-me," the mother-baby unity must be experienced in such an environment (Winnicott, 1962). The absence of an embracing environment causes the state of unity with the mother not to be experienced, thus being separated from the mother and becoming a subject. It also disrupted its transition. Palazzoli (1974) states that anorexic behavior arises from the problem of separation and individuation between mother and child and is equated with the overly controlling and bad mother representation of the body. By starving the body, femininity and sexuality will not develop, so it will not be possible to identify with the mother. For Ellen, identifying with her gay mother is frightening because what the mother desires is a woman, not a father. This attack on the body will not make the sexualization of the body and the identification with the mother (female body) possible (Gueguen, 2020).

Towards the end of the film, a nurturing experience occurs between Ellen and her mother as compensation for the first relationship. After this experience, when Ellen goes for a walk, she becomes exhausted and falls asleep. In her dream, she encounters her dead body and spirituality, with no life left in her body and spirituality. Here she remembers the words of the poem that Beckham read: "Courage is eating a piece of coal" and puts the piece of coal into her mouth. With its charcoal black color, it evokes evil and depressive emotions, perhaps this is the courage to take the bad in (Klein, 1957; 2008). On the thin line between life and death, she chooses life and decides to return to the "Threshold House" of her own free will for the first time.

GİRİŞ

Bu çalışmada, 2017 yapımı, senaristliği ve yönetmenliği Marti Noxon'a ait olan Amerikan yapımı “*Kemiklerine Kadar*” (To the Bone) filminin başkarakteri olan Ellen’in yaşadığı anoreksiya hastalığının nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde analiz edilmesi amaçlanmıştır. Filmde anoreksiya ile uzun süredir mücadele eden baş karakterin annesi ile kurduğu ilişkinin değerlendirilmesinin anoreksiya nervozanın daha iyi anlaşılmasına katkı sunacağı düşünülmüştür.

Anoreksiya nervoza, yoğun kilo alım korkusu ve kaygısı ile karakterize ince bir bedene sahip olma arzusunun yeme tutumlarını etkilediği klinik bir tablodur. Belirgin patoloji beden imgesi bozukluğudur. Bu hastalıkta arzulanan, zayıf bir bedene sahip olabilmektir. Kişinin beden ağırlığı sağlığını tehdit edebilecek derecede düşük olmasına rağmen, anoreksiya hastası zayıf bedeninden memnundur ve tedavi edilme gereği hissetmez (Küey, 2011). Bu hastalık, yetişkin cinselliğini reddetme, agresyonu azaltma, iç dünyada ya da kişiler arası ilişkilerde kontrol sağlama gibi işlevleri karşılamaktadır. Böylece iç dünya organize edilebilir ve baş edilmesi güç duygulardan korunulabilir (Steiner, 1993).

Anoreksiya nervoza hastalığının kökeninde, bebeğin annesiyle kurduğu ilişkinin niteliği önemli bir yer tutmaktadır. Anneyle kurulan ilk ilişki, besin üzerinden memeyle kurulur (Klein, 2008). Bu nedenle anoreksik birey için besinin reddi, bir anlamda annesel ilişkinin de reddidir. Beden aç bırakılarak arzular ve gereksinimler üzerinde de kontrol sağlanmaya çalışılır (Barca ve Pezzulo, 2020). Genel olarak anoreksiya hastası kızların, annelerinin kızlarının hayatlarına kontrolcü ve aşırı müdahil oldukları, aynı zamanda duygusal açıdan mesafeli ve soğuk davrandıkları gösterilmiştir (Giles vd., 2021). Anoreksiya hastası kızları olan annelerin, olamayanlara göre, kızlarına daha fazla olumsuz duygu ifade ettikleri bildirilmektedir (Rienecke ve Richmond, 2017). Bununla birlikte anoreksiya hastası kadınlar, diğer kadınlara göre annelerine daha az güvenmekte ve annelerine karşı daha yüksek öfke ve kırgınlık duyguları taşımaktadır (Giles vd., 2021).

Ayrışma ve bağımsızlaşma için öncelikle doyum içeren bir aradalık süreci gereklidir (Winnicott, 1962). Ancak yeterince iyi anneliğe erişimin olmadığı anoreksiya nervosa hastalarında, anneden ayrılmak ve bireyleşmekte güçlükler yaşanmaktadır. Anoreksiya, anneden yeterince farklılaşmadaki başarısızlığın, yemeğin reddedilmesiyle somut olarak ortaya çıkan cinsel saldırı kaygılarının üstesinden gelmede zorluklara yol açtığı bir bozukluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Lawrence, 2002). Anoreksiyanın etiyojisine dair bir diğer psikanalitik görüş annenin, bebeğin anlamsız ve karmaşık alfa projeksiyonlarını alma ve onları anlamlı beta öğelerine çevirerek bebeği ve onun kaygısını kapsama fonksiyonu üzerindedir (Bion, 1962). Annesel nesne sabitliği, çocuğun çelişkili duygulanımları, dağıntık nesne temsilleri ve tereddütlü nesne bağları için “kapsayıcı” işlev görür (Bion, 1967). Ancak kimi durumda, özellikle de annenin bir bedensel ya da psikolojik soruna sahip olduğu ya da babanın desteğini yeterince elde edemediği ve bu nedenle zayıf düştüğü durumlarda bu annesel kapsama ve dönüştürme işlevi başarısız olur (Winnicott, 1962). Bu durumda çocuk, değiştirilmemiş ve anlaşılmamış kendi kaygılarını yeniden içe atmaya bırakılır. Daha da kötüsü, anne kendi rahatsız edici duygularını çocuğa yansıtabilir. Bu doğrultuda yiyecek alımının reddi annenin yansıttığı dayanılmaz duyguları kabullenmeye karşı yanlış yönlendirilmiş bir savunma olarak değerlendirilmektedir (Lawrence, 2002).

Babanın varlığı anne-bebek ikilisi var eden bir etmendir. Baba varlığı ile hem annenin yeterince iyi annelik sunabilmesini kolaylaştırır hem de bebeğe gelişim süreçlerinde ilerlemesi için gerekli destek ve imkânı sağlar. Babanın varlığı, çocuklarında emniyet, emniyet ve yeterlilik duygularını desteklemekte ve çocukların gerekli gelişimsel becerileri kazanabilmelerini sağlamaktadır (Lamb, 2004; Kiernan, 2006). Anoreksiya nervosa etiyojisinde babanın yokluğu belirleyici bir nokta olabilmektedir (Engel ve Stienen, 1988). Anoreksiya hastası kızların babalarının büyük çoğunluğu kızların hayatından kaybolmuş figürlerdir (Elliot, 2009).

Bu doğrultuda, bu film analizi çalışmasında; Ellen’in annesiyle erken dönemde deneyimlediği, babanın var olmadığı, anne-bebek ilişkisi ekseninde yeme bozukluğu değerlendirilecektir.

1. YÖNTEM

Bu çalışmada, “Kemiklerine Kadar” “*To the Bone*” filmi, başkarakterin (Ellen) annesi ile kurduğu ilişki psikanalitik çerçevede ele alınmış olup doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. anoreksiya nervozanın altında yatan nedenlerin nesne ilişkileri kuramına önemli katkıları olan başta Winnicott, Klein ve Kernberg ekseninde ve bu ilişkilerin bireye etkilerini anlamakta destekleyici olarak ben psikolojisi alanına önemli katkıları olan Anzieu ve Chassequet-Smirgel’in alanyazına kattıkları çalışmalar ışığında, anne-çocuk ilişkisi, bu ilişkinin yeterince iyi olması sürecinde babanın rolü ve süreçteki aksaklıkların çocuğun dünyasına yansımalarının analiz edilmesi hedeflenmiştir. Araştırılması hedeflenen olgular ile ilgili bilgi veren yazılı ve görsel materyallerin incelenmesi çalışması olan doküman analizinde, bu bağlamda yazılı kaynakların filmler de kullanılabilir (Sak vd., 2021). Buna ek olarak nitel araştırmalarda kullanılan film veya videolar, araştırmacının konuyla ilgili daha kapsamlı bilgi edinmesine imkân tanımaktadır. Türkçe ve İngilizce kaynaklar üzerine yapılan literatür taramasında Türkçe olarak; yeme bozukluğu, anoreksiya nervoza, nesne ilişkileri kuramı anahtar kelimeleri kullanılmıştır. İngilizce literatür taramasında kullanılan anahtar kelimeler ise eating disorders, anorexia nervoza, object relations theory şeklinde sıralanmaktadır. Türkçe tezlerin tamamı YÖK Tez Merkezinden elde edilmiştir. Buna ek olarak Türkçe makaleler, Dergipark veritabanından alınmıştır. İngilizce makalelere ise ResarchGate, Pubmed, JStor, Sagejournals, ApaPsyncnet veritabanları aracılığı ile ulaşım sağlanmıştır. Çalışmada, ikisi tez olmak üzere 44 kitap ve makale kullanılmıştır.

2. KEMİKLERİNE KADAR (TO THE BONE) FİLMİNİN ANALİZİ

Anoreksiya nervoza ile mücadele eden Ellen’in yaşadığı belirtilerin filmdeki görünümü ve bu semptomların altında yer alan nedenler nesne ilişkileri bağlamında ele alınacaktır. Anneden ayrışma, özerkleşememe, özdeşimsel ret, cinselliğin reddi, anne-bebek ilişkisi üzerinden değerlendirilecektir.

2.1. Anoreksiya Nervozanın Semptomlarının Filmde Görünümü

Filmde, Ellen yediği şeylerin kalorilerini hesaplama, Luke ile gittiği restoranda yediklerini çiğneyip çıkarma (yemeyi içe almama), aşırı egzersiz yapma ve tehlikeli derecede kilo kaybı yaşama gibi davranışlar sergileyerek anoreksiya nervoza için DSM-5’te yer alan kriterleri karşılamaktadır (APA, 2013). Filmin pek çok sahnesinde Ellen’in yemek yeme konusunda oldukça endişelenen, çok sevdiği bir yiyeceğe bile karşı direnç gösteren, kilo alımından çok korkan bir tutum sergilediği görülmektedir. Ellen’in yalnız kaldığı ortamlarda sık sık kolunu baş parmağı ile işaret parmağını birleştirmeye çalışarak ölçme konusunda takıntılı davranışlar gösterdiği filmin bir sahnesinde, arkadaşı ile aralarında geçen şu diyalogda sergilenmektedir:

-Yaptığın şeyi görmediğimi mi sandın?

(You think I haven't seen that thing that you do?)

-Neyi?

(What thing?)

-Kolunun gümüş bir dolardan daha geniş olmamasını garantiye alman?”

(Making sure your arm doesn't get bigger than, what, a silver dollar?)

Ellen’da anoreksiyaya özgü gerçekleşebilecek fiziksel semptomlar, Dr. Beckham’ın muayenesi sırasında, korkulacak düzeyde zayıflığı, uzun zamandır regl olmaması (amenore), vücudunu kaybedilen yağ dokusu nedeniyle sıcak tutmak üzere vücut tarafından ince tüylerin (lanugo) üretilmesi ve aşırı egzersiz nedeniyle omuriliğinin ezilmesi gibi işaretlerde görülmektedir. Ellen’in filmde vücut hatlarını göstermeyen bol kıyafetler ve kat kat giyinmeyi tercih ederek hem aşırı zayıflığını saklama hem de kaybettiği yağ dokusu nedeniyle kendisini sıcak tutma isteği görülmektedir. Filmde yer alan sahnelerde Ellen’in tabağında yer alan yiyeceklerin kalorilerini ezbere söyleyebilmesi, Luke’a kendisini çok aç hissettiği akşamlarda yemek resimleri çizdiğini, ölmeden önce son yemeğinin bir kutu çok sevdiği “goo goo cluster” olacağını söylemesi, yemek konusundaki aşırı meşguliyetini gösteren karelerdir. Bir yandan da Ellen’in yemek yeme konusunda kendisini aşırı derecede kontrol etmeye çalıştığı açıkça

görülmektedir. Kız kardeşi ile konuştukları bir sahnede her şeyin kontrolü altında olduğunu söylediğinde Luke'un ona uzattığı çok sevdiği yiyeceği reddetme konusundaki ısrarında, bu kontrol arzusu sergilenmektedir.

2.2. Filmdeki Anne-Çocuk İlişisine Nesne İlişkileri Kuramı Bağlamında Bakış

Nesne ilişkileri kuramı içinde anne-bebek ilişkisi önemli bir yer tutar. Bebek, annesiyle ilk ilişkiyi besin üzerinden meme ile kurar. İlk nesneyle kurulan güvenli, şefkatli, tutarlı bir ilişki iyi nesne imgelerinin içselleştirilmesine olanak tanır ve kişinin daha sonra kuracağı ilişkilerde de belirleyici olur (Klein, 1957; 2008). Bu nedenle anoreksik birey için besinin reddi, bir anlamda annesel ilişkinin de reddidir.

Filmde Ellen'in annesi; duygu durum bozukluğu tanısı almış, doğum sonrasında ise depresyona girmiştir. Duygusal zorlanmaları, sinir krizleri geçirmesi nedeniyle hastaneye de kaldırılmıştır. Temel rollerinden birinin anne bebek ilişkisini kapsayarak anneyi güvende hissettirmek ve böylece daha iyi annelik yapmasını sağlamak olan babanın evi terk etmesi üzerine Ellen, kendi duygusal süreçleri ve ihtiyaçlarına yönelmiş annesiyle baş başa kalmıştır. Bu noktada elin baba reddiyle karşılaştığı gibi babanın olmayışı Ellen'in yeterince iyi annesel bakım almasının da önüne geçmektedir (Winnicott, 1962). Filmin sonlarına doğru anne ve kızı arasında aşağıdaki diyalog geçer:

-Anlayacağın, benim sen gelmeden önce içime doğmuştu.

(You know, I... had a premonition before you came.)

-Gerçekten mi?

(Really?)

-Sen bebektin. Seni yeterince kucağıma almadım. Seninle bağ kurmadım.

(You were a baby. I didn't hold you enough. I didn't bond with you.)

Ve bu tabii doğru. Doğum sonrası depresyondan haberim yoktu.

(And, of course, that's true. I didn't know about postpartum depression.)

-Bu yüzden olduğunu sanmıyorum.

(I don't think that's it.)

Annesi, filmde bebekken Ellen'ı kucağına alamadığını, emziremediğini (besleyemediğini), bağ kuramadıklarını bu cümlelerle anlatmıştır. Ellen; ihtiyaçları ve istekleri görülmeyen, annenin zihninde var olamamış bir bebektir, bu nedenle de gerçek anlamda güven veren bir anne bebek birlikteliği yaşanmamış, anne ile, meme ile, besin ile güvenli bağlanma gelişmemiştir. Ainsworth (1979) tarafından bağlanma stilleri güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan-dirençli olmak üzere tanımlanmıştır (Akt., Karataş ve Bıkmaz, 2019). İlk bağlanma figürü olan anne güvenilir ve bebeğin duygulanımlarına karşılık veren biri olduğunda güvenli bağlanma gelişir. Fonagy (2018), bunun tersi bir durumda, annenin reddedici olarak algılandığı ve bakımvereninin mesafeli ve duygusal anlamda soğuk olması hâlinde ise kaçınan bağlanmanın gerçekleştiğini ifade etmiştir (Akt., Karataş ve Bıkmaz, 2019). Kaçınan bağlanma stilinde çocuğun ihtiyaçları fark edilemez ya da fark edilse de bu gereksinimlere tepkisiz kalınır. Bu durumda çocuk duygularını gizlemeyi ve sadece kendisine güvenmesi gerektiğini düşünür (Karataş ve Bıkmaz, 2019). Ellen'de bebekliğinde deneyimleyemediği güvenli bağlanma nedeniyle, ilişkilerinde yakınlıktan kaçınan bir tutum sergiler. Yakın ilişki kurmak, bağ kurmak onun için tehdit edicidir. Filmin açılış sahnesindeki tedavi merkezinde bulunan hastalarla ve daha sonra beşinci tedaviye başladığı "Eşik" evinde kalan kişilerle yakınlıktan uzak ilişkiler kurduğu, iletişime kapalı ve zaman zaman alaycı bir tavır sergilediği görülmektedir. Böylece bağlanmanın ve çevresindeki kişilere güvenmenin iç dünyasında yaratacağı tehlikeyi bertaraf etmiş olacaktır.

2.2.1. Kötü Anne, Kötü Meme, Kötü Besin ve Kötü Beden

Bebek, doğuştan yaşam ve ölüm içgüdüleri ile var olmuştur. Bebek, beslenme ile sadece

fiziksel anlamda doyurulmayı değil, aynı zamanda yıkıcı etkilerin yarattığı zulmedilme kaygısından da kurtarılmayı arzular. Bu ilksel kaygıya savunma olarak bebek, memeyi iyi ve kötü nesne olarak böler. Böylece iyi nesne korunabilecek, sevgi ve nefret aynı nesnede bütünleşebilecek ve iyi nesne içselleştirilebilecektir. Bunun tersi durumda; yani iyi nesne temsili içselleştirilemediğinde benlikle nesne iç içe geçer ve nesne benliğin yerini alır (Klein, 2008). Annesinin yaşadığı zorluklar nedeniyle Ellen’i fiziksel ve ruhsal anlamda besleyememesinin, iyi bir bakım sunamamasının, iyi memenin içselleştirilmesine engel oluşturduğu düşünülmüştür. Ellen, kendini aç bırakarak adeta bir deri bir kemik kalmış bedeniyle ve bu bedene eşlik eden duygulanımlarıyla sanki kötü nesneyi, annenin duygusal çoraklığını içe yansıtarak kendine katmıştır. Bebekliğinde annesiyle arasında kurulan ilişkiyi, bedeniyle benliği arasında tekrarlamaktadır. Böylece kötü nesne imgesi bedende kontrol altında tutulabilecektir.

2.2.2. Memeye Duyulan Haset

Klein (2008), bebeğin yeterli besin ve bakımı alamadığı durumlarda memeye karşı hasedin ortaya çıktığını ve bu hasedin iyi nesne temsili içselleştirmeye engel olduğunu ifade etmiştir. Ellen’in, yoksun bırakıldığı sütü, sevgiyi ve şefkati kendini sakladığı için memeye karşı haset ve akabinde bu yıkıcı arzusu nedeniyle suçluluk hissettiği annesiyle her karşılaşmasında suçluluk hissi barındıran görüntüsü ve söylemlerinde görülmektedir. Filmde Ellen’in sanki bu yıkıcı düşlemlerinden ötürü ağır bir suçluluk duygusu içine hapsolmuşçasına annesinden özür dilediği görülmektedir.

Memeden doyum ve kabullenme deneyimlememiş özne hazdan mahrum kalır ki bu da memeye şükran hissetmesine engel olur çünkü bebeğin memeden haz alması ve memnuniyeti şükran duygusunun da ön koşuludur (Klein, 2008). Ellen’in ilişkilerinde hazdan ve duygusallıktan uzak tepkiler verdiği görülmektedir. Filmde, Luke ile yakınlaştıkları sahne sonrasında libidinal arzusunu bastırmaya ve doyumunu engellemeye yönelik olarak ondan uzaklaşır, kendisini aç bırakarak ve aşırı egzersiz yaparak kendisini hazdan mahrum bırakır.

Filmde Ellen annesiyle her karşılaşmasında (aile seansı sırasında aşırı zayıflamış hâli ile, eşik evinden ayrılıp annesinin yanına gittiğinde, seans sonrası annesinin Ellen’i yanına alamayacaklarını söylediğinde -ki bunu sevgilisine sorduğu ve sevgilisinin kabul etmemesi üzerine boyun eğdiği de görülmektedir- çaresiz, yıkılmış bir anne ile karşılaşır, tıpkı doğumunda karşılaştığı “ölü anne” gibi. Green (1983); ‘ölü anne karmaşası’ nı annenin gizli kalmış kendi depresyonu, yası nedeniyle çocuğundan yatırımını çekmesi durumunda çocuğun annenin varlığında depresyona girerek ölü anneyi içselleştirmesi olarak tanımlamıştır. Ellen, bebekken kendisine verilmemiş sevgi ve ilginin neden olduğu depresif ruh hâlini çökkün bir beden görüntüsüyle ve çevresindeki kişilerle iletişimden uzak hâliyle film boyunca sürdürür. Annesinin gözlerinin içine bakarken sarılıp sarmalanmayı, kucaklanmayı istemektedir, tıpkı bebekken tutulmak, kucaklanmak istediği gibi.

Kemiklerine kadar zayıflayarak, bedensel hiçbir hattın belirmesine izin vermeyerek Ellen, annenin bedeninden ayrılmamış bir çocuksu beden imgesine geri dönme çabası içindedir. Böylece kendisini bakıma muhtaç yani anneye tam bağımlı halde tutmak mümkün olabilecektir (Düşgör, 2018). Ellen bebekliğinde sahip olamadığı annesel besine, annesel bakımın kucaklayıcı ve doyuran sıcaklığına, bu çocuksu bedene tutunarak ulaşabilecektir.

Annesi, Ellen’a eğer onu beslemesine izin verirse bunun ikisi içinde iyileştirici olacağına dair bir tavsiye aldığını söyler. Bu deneyim şema terapide sınırlı yeniden ebeveynlik deneyiminde olduğu gibi terapötik ilişkide terapistin, hastanın çocuklukta karşılanmamış ihtiyaçlarını gidermeye çalışmasının iyileştirici gücü gibidir (Young vd., 2022). Guntrip (2003), hastanın takıldığı yerden kendisini kurtarıp, büyümesini sürdürebilmek için, gelişmenin durakladığı o noktaya terapist yardımıyla varabileceğini söyler, böylece yitilmiş olan güvenli alana bir gerileme yaşanır. Annesi, Ellen’i bebek gibi kucağına alarak kendi yaptığı pirinç sütünü biberonla verebileceğini, onu kucağına alabileceğini, sallayabileceğini ve uyutabileceğini ekler. Bir süre kararsız kalan Ellen, bu teklifi kabul eder. Anne; Ellen’i kucağına alır, ninni söyleyerek besler. Bu besleme, doğumdan sonra deneyimlenmemiş olanın telafi çabası olarak yorumlanmıştır. Bu telafinin anne rahmine benzeyen yuvarlak bir çadırda gerçekleşiyor olması da ilgi çekici bulunmuştur.

Bebeğin sağlıklı gelişimi için gereksinimlerinin karşılandığı ve yeterince iyi anneliğin

deneyimlenebildiği kucaklayıcı bir çevreye ihtiyacı vardır (Winnicott, 1962). Filmde Ellen'in annesi, doğum sonrasında yaşadığı depresyon nedeniyle onu ne fiziksel ne de ruhsal anlamda besleyebilmiştir. Fiziksel olarak var olan ancak yaşadığı ruhsal sıkıntılar nedeniyle bebeğini göremeyen bu annenin karşısında bebeğin duygulanımları bir karşılık bulmamış, boşluğa düşmüştür. Bebeğin karşısındaki "ölü bir annedir" (Green, 1983). Ölü anne karmaşası, bir zamanlar canlılığa sahip olan annenin birdenbire bu yetisi kaybetmesi, bu doğrultuda çocuğun hayatında fiziksel olarak var ancak ruhsal çöküşlük aktarmak ve annesel işlevleri yerine getirebilmek noktasında "yok" hale gelmesini ifade etmektedir. Ellen'in içine aldığı ölü anne imgesi, onun iç dünyasında boşluk oluşturmaktadır.

Babanın erken bir zamanda evi terk etmesi, anneyi desteksiz ve yalnız bırakmış, Ellen'in ihtiyaçlarını karşılayabilecek, onu tutacak kucaklayıcı bir çevre var olamamıştır. Bebeğin mutlak bağımlılıktan aşamalı olarak bağımsızlığa, 'ben'den 'ben olmayan'ı ayırt edebileceği döneme doğru gelişebilmesi için anne bebek birliğinin böyle bir çevre içinde deneyimlenmesi gerekir (Winnicott, 1962). Ellen'in annesiyle deneyimleyemediği birlik olma hâli, annesinden ayrılarak özne durumuna geçişini de sekteye uğratmıştır. Ne nesne (anne) özneyi (bebeği) yaratabilmiştir, ne de özne nesneyi.

Winnicott (1962); yeterince iyi anneyi, bebeğin canlı kalmasına, ruhsallığında yaşadıklarını anlamlandırabilmesi olanak tanıyan ve onunla özdeşim kurarak ihtiyaçlarına uyumlanabilen sıradan bir anne olarak tarif etmektedir. Bebeğin annesiyle birlik olma hâlini deneyimlemesi ancak yeterince iyi anne ile gerçekleşebilir. Ellen bebekliğinde, kendi yaşadığı zorluklar nedeniyle ihtiyaçları görülmemiş, çaresiz kalmış bir anne deneyimi yaşamıştır. Ellen'in ruhsallığı yalnızlık ve çaresizlik duygularının hâkim olduğu kurak bir yere dönüşmüştür, tıpkı bedeninin kuraklaştığı gibi.

Ellen kendisini bebekken annesinin yüzünde gördüğü çaresizlik, duygusallıktan uzak bakışı ile ilişkilendirmiştir. Bebeğin annenin bakışında kendisini görmesi, Winnicott (2021) tarafından annenin "ayna işlevi" olarak tanımlanmıştır. Ellen, ruhsallığında zorluklar yaşayan annesi tarafından görülmemiş, gereksinimleri ve duygulanımları anlamlandırılmamış bir çocuk olmuştur. Aile seansı öncesinde annesi, aşırı derecede zayıflamış bedeniyle karşısında duran kızına "*Hayalete benziyorsun.*" (*You look like a ghost.*) demiştir. Aile seansı sırasında, giydiği kıyafetlerin içinde küçülmüş bedeniyle ve kendisiyle ilgili yapılan konuşmaları orada değilmiş gibi izleyen tıpkı hayaleti andıran görüntüsüyle Ellen, bebekliğinde annesinin onu görmeyen bakışını canlandırmaktadır sanki.

2.2.3. Doğarken Ölümle Karşılaşmak

Winnicott (1962), birim kendiliği (self unit), beden (soma) içinde canlanan ruhsal öge (psyche) olarak tanımlar. Eğer yeterince iyi anne ve kucaklayıcı çevre var olamamışsa bebek birim kendiliği oluşturamadığı gibi ruhsal ögenin de bedene yerleşemeyeceğini ifade eder. Ellen'in bebekliğinde yeterince iyi annelik ve kucaklayıcı bir çevre deneyiminden mahrum kalması, benliğin ve beden birleşmemesine, ruhsallığın da sönümlenmesine neden olmuştur. Bu Ellen için daha yaşama başlarken ölümle karşılaşması gibidir, onun için varoluş ölüm dürtüleri üzerinden olur. Ruhsallığında hiçbir canlılığa yer olmadığı gibi Ellen kendisini aç bırakarak ve egzersiz yaparak aşırı derecede zayıflayarak sanki beden canlılığına yönelik yıkıcı bir eylemin içine girer (Akt., Şahan, 2020). Yeterince iyi bir anneye sahip olamamış Ellen'in ruhsallığı da aracısız kendisine ulaşan ve anlamlandırılmayan iç ve dış uyaranlar nedeniyle zedelenmiştir. Bu nedenle de ruhsallığı sönümlenmiştir.

Filmde, Ellen'in; annesinin duygu durum bozukluğu, doğum sonrası depresyonu, babanın evi terk etmesi gibi ruhsallığını yakından etkileyen durumlar, gereksinimlerinin ve duygulanımlarının anlaşılmasını zorlaştırdığı görülmektedir. Ellen için aldığı her besin, annenin depresif ve ölü hâlini tekrar içselleştirmesine neden olur. Bebeğin fiziksel beslenme ihtiyacının yanında dürtüsel uyarılmalarının da annede karşılık bulması önemlidir, annenin bu konuda başarısız olması bebeğin maddi veya manevi bir besin aldığı her durumda çöküntü yaşamasına neden olur (Anzieu, 1995; 2008). Ellen hem onu fiziksel olarak besleyecek yiyecekleri alma hem de duygusal anlamda besleneceği sevgiyi kabullenme durumunda yaşayacağı çöküntünün kaygı ve korkusunu yaşamaktadır. Luke'un yakınlaştıkları bir sahnede Ellen'a onu sevdiğini söylediğinde de hissettiği bu korku ve kaygı görülmektedir.

Goodsitt (1997), duygularını düzenleme, dürtülerin yarattığı gerilimleri azaltma, kendini yatıştırabilme kapasitesinin erken dönem anne bebek ilişkisinde gelişmemesi durumunda, bu kişilerin iç dünyalarında boşluk, sıkılmışlık ve amaçsızlık hislerinin yaşanacağını ifade etmiştir. Ellen’in filmde yer alan sahnelerde yediklerinin kalorisini sayarak, her fırsatta mekik çekerek ve yürüyerek ritüeller oluşturduğu, böylece iç dünyasında boşluğu beden üzerinde denetim kurarak sağlamaya çalıştığı görülmektedir. Duygu ve dürtülerinin yarattığı gerilimi ancak besin alımını kısıtlayarak ve aşırı egzersiz yaparak zihnini ve bedenini bulanıklaştırarak bastırabilmektedir. Filmde sık sık tekrarlanan Ellen’in başparmağı ve işaret parmağını birleştirerek kolunu ölçmesi de bedenini zayıf bırakarak ulaşmayı hedeflediği zayıflıkla gücün ve kontrolün kendinde olduğunu hissetme çabası olarak değerlendirilmiştir.

2.3. Ellen’in Özerkleşme, Kimlik ve Özdeşim Kurma Sorunsallarına Bakış

Anzieu (2008); özerkleşmenin, bebeğin duyularının, düşlemlerinin ve dürtülerinin anne tarafından kapsanmasının ve bu düşünce içeriklerinin dönüştürülerek ona geri yansıtılmasına bağlı olduğuna vurgu yapar. Ellen için etkin ve edilgen annenin var olamayışı, dışarıdan ve içeriden gelen uyarıların dürtülerin kapsamı dönüştürülmesini deneyimleyememesine neden olmuş ve yaşama karşı alıcı pozisyonuna girmesini engellemiştir. Bion (1962) bebeğin ruhsal dünyasında henüz işleyebilecek yeterliliğe sahip olmadığı beta unsurları olarak tanımladığı ilkel duygulanımların yansıtıldığı anne tarafından anlam verilerek, bağ kurularak bebeğin kabul edebileceği alfa unsurlarına dönüştürebilmesi annenin “kapsama işlevi” olarak tanımlar. Besin Ellen için sindirilemeyen beta unsurları gibidir, bu nedenle de alfa işlevi gerçekleştirilemeyen bedende tutulamaz. Ellen’in ihtiyaç ve dürtülerine cevap verebilecek, alfa öğelerini betaya dönüştürecek, onu ve düşlemlerini kapsayacak yeterince iyi bir alıcı bulamaması özerkleşememesine de neden olmuştur. Annenin kapsama işlevindeki yetersizlik, bebeğin simgeleştirme yeteneğine ket vuracak, söze dökülemeyenler, eylemle dile getirilecektir (Bion, 1965). Ellen’da söze dökemediklerini, bedenini aç bırakarak dile getirmektedir. Yaşamla temas etmek Ellen için sanki paramparça olarak dağılmasına neden olacak kadar korkutucudur. Ellen’in bu korkusunun izleri Luke’un iştahla yemek yediğini gördükten sonra aralarında geçen aşağıda yer alan diyalogda görülür:

-Nasıl yapıyorsun? Yemeyi.

(How do you do it? Eat.)

-Yani, seni görüyorum ve ben ...

(I mean, I see you, and I just... I get..)

-Ben bunu düşündüğümde bile panik oluyorum, sanki dünya paramparça olacakmış gibi.

(I get all panicky even thinking about it, like, the world is gonna fall apart.)

Bu diyalog aynı zamanda Laufer’in (1991) “Beden imajını değiştirmek için psişe üzerindeki herhangi bir talep... kişinin dış dünyayla çarpıtılmamış bir biçimde ilişki kurma becerisine yönelik bir tehdit hâline gelebilir ve bu da psikotik bir çöküntüye neden olabilir” düşüncesini de çağrıştırmaktadır (Akt., Farrell, 2000).

Gelişimsel perspektif ilişkisel öngörülemezliğin artmış kontrol ihtiyacına yol açacağını belirtmektedir (Ross ve Hill, 2002). Anoreksiyalı bireylerde de bu doğrultuda artmış kontrol arzusu görülmektedir (Butler ve Montgomery, 2005). Anoreksiyada her türlü edilginliğe karşı etkin olabilme hâli sadece bedenini kontrol etmekten geçer (Barca ve Pezzulo, 2020). Mushatt (1992), bazı durumlarda, anoreksik bireylerin edilgenlik karşısında hissettikleri çaresizliğin yoğunluğundan tümgüçlülük fantezisinin sembolik ifadesi olarak gıdayı reddetmeye yöneldiklerine dikkat çeker. Ellen’in üvey kız kardeşi ile olan bir sahnede kontrolün kendisinde olduğunu söylemesi de bedeni üzerinde tümgüçlü bir kontrol sağlama düşlemine tutunduğunu göstermektedir.

Ellen, Luke’a çok aç hissettiğinde yemek resimleri çizdiğini ve ölmeden önce bir kutu çok sevdiği bir yiyecek olan “goo goo cluster” yiyeceğini söylemiştir. Açlığına ve yemek yeme isteğine direnç göstermektedir. Ellen düzenli olarak tartıldıkları bir sahnede kilo kaybettiğini gördüğünde yüzünde bir gülümseme belirir. Bu gülümseme bir zafer elde etmiş olmanın hazzını çağrıştırır.

Ayrıca filmde tabağında yer alan yiyeceklerin hepsinin kalorisini eksiksiz bir şekilde söylediğinde yüzünde yer alan gurur ifadesiyle zafer işareti yapmıştır. Çocuklukta elde edilen tümgüçlülük yaşantısı, olağan süreçlerde yerini sağlıklı özgüven duygusuna bırakırken çocuklukta bu yaşantının ani ya da sert biçimde kesintiye uğraması bireyin yetişkinlikte de bu illüzyonu sürdürme çabalarına neden olur (Winnicott, 2021) Bedeni üzerinde kurduğu tümgüçlü kontrolle bir zafer kazanmaktadır. Kernberg (1994) de anoreksiyada yaşamsal bir ihtiyaç olan yemeyi reddetmeyi, dürtüsel bir arzuya karşı kazanılan bir zafer niteliğinde gördüklerini ifade etmiştir (Akt., Herscovici, 2002).

Palazzoli (1963), erken dönem anne çocuk ilişkisinde sorun yaşayan hastanın bedenini aç bırakarak benliği üzerindeki denetimsizliğini telafi etme çabasında olduğunu ifade etmektedir. (Akt., Parman, 2008). Ellen'in da bedeni üzerinde kontrol sağlamaya yönelik olarak tabağındaki besinlerin kalorilerini hızlı bir şekilde hesapladığı, omuriliğini ezecek kadar mekik çektiği, Luke ile yemek yedikleri sahnede yediklerini çiğneyip tükürerek içe almadığı görülmektedir. Özerklik duygusunu, ancak beden üzerinde kuracağı kontrolle sağlayabileceğini düşünen Ellen için bu semptomların bir nevi onarım işlevi gördüğü düşünülmüştür (Bruch, 1978).

Bruch (1973), anoreksiya hastalarının, temelde kendilerini güçsüz hissetmelerinin sebebini özerk olmadıkları duygusunu yaşıyor olmalarına bağlar. Filmde Ellen'in özerkleşme, anneden (annenin arzusundan) farklılaşma, birey olma adına attığı bir adım olarak değerlendirilebilecek Dr. Beckham ile ismini Eli olarak değiştirdikleri sahnedir. Belki de ilk kez somut düşünme biçiminden uzaklaşıp daha olgun bir düşünce biçimi olan sembolizasyona yönelebildiğinin örneği görülmektedir. Masterson (2008) annenin, çocuğun duygusal deneyimlerini anlamasına, ifade etmesine ve düzenlemesine yardımcı olan ayna görevi olduğunu, burada yaşanabilecek aksaklıkların çocuğun ruhsal organizasyonu ve sembolizasyon becerisi üzerinde olumsuz etki edebileceğini ifade eder. Dr. Beckham'la aralarında geçen diyalogda, ismini değiştirerek aslında yeni bir kimlik sahibi olma konusunda ona cesaret veren sözleri Ellen'in bu kararı alma gücünü kendinde bulmasına olanak tanımıştır. Bu aynı zamanda anne tarafından verilenin kader değil değiştirilebilir olduğuna dair ilk düşünce kıvrımıdır.

- "Ellen" ismi sana uymuyor. Çok eski moda.

("Ellen" doesn't suit you. It's too old-fashioned).

-Ben de hiçbir zaman sevmedim.

(I've never really liked it.)

-O zaman değiştir.

(So, change it.)

-I can't just change it. I can't, right?

(Öylece değiştiremem. Değiştiremem değil mi?)

Palazzoli (1974), anoreksik davranışın anne çocuk arasındaki ayrılma bireyselleşme sorunsalından kaynaklandığını ve bedenin aşırı kontrolcü ve kötü anne temsili ile bir tutulduğunu ifade eder. Beden aç bırakılarak kadınsılık ve cinsellik gelişmeyecektir. Ellen için eşcinsel olan annesiyle özdeşim kurmak korkutucudur çünkü annenin arzusunda baba değil, başka bir kadın vardır.

Akhtar (1995), çocuğun yaşamında babanın rolünü 4 basamak ile tanımlar: (1) Baba, anneye koruyucu, sevgi dolu ve işbirlikçi bir eş olarak, annenin kendini çocuğuna vakfedebilmesini sağlar ve kolaylaştırır. (2) Kendini ayrılma-bireyleşmenin yeniden yakınlaşma alt evresi boyunca görece tarafsız ve benlik yönelimli yeni bir nesne gibi sunarak çocuğa istikrar, çatışmadan kaçabileceği bir sığınak sağlar. (3) Çocuğun gelişen ruhsal ufkunda annenin romantik eşi olarak belirerek çocuğun üçgenleşmiş aile ilişkisini ve bunun sonucundaki çatışmaları deneyimleme, onlara katlanma ve faydalanma yetisini yerleştirmesine yardım eder. (4) Kızının filizlenen kadınsılığına ölçülü karşılık vererek kız çocuğunun cinsel kimliğini güçlendirip gelecekteki cinsel nesne seçimleri için ona yol göstermiş olur. Babanın filmin hiçbir sahnesinde fiziksel ya da duygusal anlamda yer almaması oldukça ilgi çekicidir. Babanın yokluğu neyi temsil etmektedir? Lacan'a göre babanın simgesel işlevinin etkili olmasını sağlayan nedenlerden biri annenin arzusunda babanın olmasıdır. Anne ve bebek arasındaki simbiyotik ilişkinin bozulmasının ancak annenin babayı arzulaması sayesinde diğer bir deyişle bebeğin annenin tek arzusu hâlinde kalmaması ile gerçekleşebileceğine dikkat çeker (Abreveya, 2015). Burada Ellen'in, Lacan'ın anne

bebek ilişkisinde ayrışmayı sağlayan üçüncü olarak tanımladığı baba figürünün olmayışı, bebeği de annenin tek arzusu hâline getirmektedir. Aile seansı sırasında Ellen'in annesinin, boşanmalarına sebep olarak babanın cinsel yakınlıkta bulunmak istememesini vermesi ve Ellen ergenlik dönemine girdiği sıralarda annenin arzusunun hemcinsi olan bir partnere yönlendirmesi annenin arzusunun baba olamadığını göstermektedir. Baba, anneye kızı arasında üçüncü olamamıştır. Mahler (1967), anneden daha farklı ve daha oyuncu olan babayı "ferah bir soluk" olarak görüp buna göre karşılık verdiği belirtir. Bu hikâyede Ellen'in ferah bir soluğu olamamıştır.

Babanın fiziksel ve ruhsal anlamda annenin yanında olamayışının Ellen'in hem yeterince iyi bir annelik deneyimleyebileceği kolaylaştırıcı bir çevreden mahrum kalmasına hem de eşcinsel anne tarafından nüfuz edilme kaygısının doğmasına sebep olabileceği düşünülmüştür. Ellen'in bedenini aç bırakarak çocuk bedenine tutunmaya çalışmakta, böylece annesinin nüfuz ediciliğinden kaçınmaktadır. Bedene yönelik bu saldırı ile bedenin cinselleşmesi ve anneye daha da yakınlaşmak mümkün kılınmayacaktır (Gueguen, 2020).

2.4. Cinselliğin Reddi

Ellen'in Luke ile cinsellik üzerine konuştuğu sahnede, Ellen ergenlikle birlikte daha kadınsa hale gelen bedeninin değişimiyle dışarıdan aldığı tepkiler, tacizler nedeniyle rahatsızlığını dile getirir. Bu değişimler kişinin arzulamasına öncülük ettiği için anoreksi hastası için rahatsız edicidir. Çocuk bedeni kadın bedenine ve doğurganlığa evrilmeye başladığında yaşanan canlılık tehdit hâline gelir (Gueguen, 2020). Ellen'in kendisini aç bırakarak, egzersiz yaparak ve aşırı derecede zayıflayarak hem bedenindeki hatların belirginleşmesini hem de menstrasyonunu sonlandırmaya yönelik yıkıcı bir eylemin içinde olduğu görülmektedir.

Kernberg (1994) anoreksiyada açlıktan zayıflamış beden, arzulanan ama bir yandan da denetimin yitirilmesine neden olabileceği için korkutucu gelen cinselliği bastırmaya hizmet ettiğini ifade eder (Akt.; Herscovici, 2002). Filmin bir sahnesinde, Luke'un onu arzulaması ve cinsel anlamda yakınlaşmasına Ellen'in bedeni katılarak yanıt verir. Bu yakınlaşma sonrasında kendisini aşırı derecede zorlayarak mekik çekmeye başlaması cinselliğin hazzının yaratacağı kaygıyı bertaraf etmek amacıyla bedenini ve zihnini bulanıklaştırma çabası olarak yorumlanmıştır. Haz duygusu yaşatan her şey kaygı verici hale gelir, bu nedenle de cinsellik uzak durulması gereken bir şeydir (Gueguen, 2020).

*-O zaman ... yaptın mı? (cinsel ilişkiye gönderme yaparak) (So... have you... done it?)
Yoksa çok mu dehşet verici? (Or... was it just too appalling?)
-Kesinlikle çok dehşet verici.
(Entirely too appalling.)*

2.5. Rüya Sahnesi - Yaşamı Seçmek

Çadırda annesinin Ellen'i beslemesinden sonra Ellen, anne ve sevgilisinin odasının ışığını söndüğünü görür. Bu, belki de anne baba birlikteliğini, ilk sahneyi canlandırır. Cinsel dürtülerini bastırmak adına yürüyüş yapar ve yorgunluktan baygın düşer. Burada Ellen'in gördüğü rüyanın Ellen'in cinsellikle, yaşam içgüdüleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Canlılığın temsili yemyeşil bir ağacın dalında Ellen ve Luke otururlar, konuşurlar ve öpüşürler. Luke, ona aşağıya bakmasını söyler. Aşağıda Ellen çorak topraklar üzerinde bir deri bir kemik kalmış çıplak ölü bedenini görür. Birraux (1990); anoreksiya nervozada, ergenin bedeni ile arasındaki ilişkiden kaynaklanan bozuklukların klinik görünümünden birinin de bedenin kurutulmuş işlevsiz bırakılması olduğunu ifade eder (Akt., Parman, 2008). Bedenin kurutulması, bedeni olduğu kadar duygulanımların da reddedilerek kurutulmasıdır. Filmin bu sahnesinde Ellen bedeninde ve ruhsallığında hiçbir canlılığın kalmadığı ölü bedeni ve ruhsallığıyla karşılaşmıştır. Bastırdığı cinsellik dürtüleri gibi beden ve yaşam dürtüsü de kurumuştur. Rüya sembolizmi, bedene yönelik bu kurutmanın cinselleşmiş bedenin getireceği tehditler ve bu tehditlerin karşısındaki korkudan kurtulma çabası olduğuna işaret etmektedir. Kız çocuk, anneden gelecek misilleme için kastrasyonu; yani cinselleşmiş bedenin yok edilmesini, tıpkı kastre edilmiş ve dölleme yetisinden arındırılmış bir penis gibi, kabul etmiştir. Bebek dünyaya bir hilflosigkeit hâlinde gelir. Hilflosigkeit, bebeğin birincil acizini ve bu acizyet nedeniyle bakım veren olmaksızın hayatta kalmasının imkânsızlığını vurgulayan bir kavramdır (Chassequet-Smirgel, 1975). Winnicott'un (1962) da söylediği gibi "bebek

yoktur!” yani annenin bakımdan ayrı bir bebeğin varlığı söz konusu olamamaktadır. Bu doğrultuda Ellen’in cinsellikten vazgeçişinin bir çeşit yaşama tutunma çabası olduğu düşünülmektedir.

Burada daha önce Dr. Beckham’ın okuttuğu şiirin şu sözlerini hatırlar. “*Bir kömür parçasını yemektir cesaret*” ve kömür parçasını ağzına atar. Kömür siyah rengiyle kötüyü ve depresif duygulanımı çağrıştırır, kötü olanı içe alma cesaretidir belki de bu (Klein, 2008). Sanki yaşam ile ölüm arasında bir karar vermiştir. Yaşamayı, cinselliğini kabul etmeyi, dürtülerini bastırmamayı savunmaların zayıfladığı rüyada deneyimlemiştir. Uyandığında ellerini şakağına götürerek yaşayıp yaşamadığını kontrol eder, “*ölü değilim*” der. Bundan sonra da ilk kez kendi isteğiyle tedaviye, eşik evine döner. Üstelik sürekli yanında taşıdığı, iyi anne temsiline ikamesi olan yastığı ilk kez onunla birlikte değildir.

SONUÇ

Bu çalışmada, “*Kemiklerine Kadar*” (To the Bone) filmi nesne ilişkileri ve ben psikolojisi kuramları çerçevesinde analiz edilmiştir. Filmde, anoreksiya ile uzun süredir mücadele eden başkarakter Ellen’in bu hastalığına temel oluşturduğu düşünülen erken dönem anne-çocuk ilişkisi değerlendirilmiştir. Filmin değerlendirilmesinde, nesne ilişkileri kuramcılarının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Yapılan analizde, “*Kemiklerine Kadar*” filminin anlatısında esas olarak Ellen’in ilk temel nesnesi olan annesiyle ilişkisine odaklanılmıştır. Anneden ayrışamama, özerkleşememe, özdeşimsel ret, cinselleşen beden ve cinselliğin reddi bu ilişki üzerinden değerlendirilmiştir. Film boyunca Ellen’in yemeyi reddetmesinin, kendisini her tür hazdan uzak tutmaya çalışmasının nedenlerinin, erken dönem ilişkilerinde anne-bebek birliğinin deneyimlenememesi sonucunda nesneden ayrışmanın da gerçekleşememesinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Ellen’in kemiklerine kadar zayıflayarak çocuksu bedene tutunmasının, Ellen’in anneden ayrışma sorunsalının, kendisini ayrı bir birey olarak görmesine, özerkleşmesine de imkân tanımadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ellen’in hastalığının bir yanı sıra bedenini kontrol altında tutarak kendisini özerk hissedebilmesi için bir savunma niteliğinde olduğu düşünülmüştür. Dr. Beckham’ın önerisiyle yeni bir isim alması da anneden farklılaşan kimliğini kabul etme yolunda attığı bir adım olarak yorumlanmıştır. Yaşamsal olan yemeyi aşırı derecede kısıtlayarak ve ağır egzersizler yaparak ergenlik döneminin dayattığı bedensel değişimlerin ve eşcinsel olan anneyle özdeşimin önüne set çektiği düşünülmüştür.

Filmin sonlarına doğru Ellen, annesi ile erken dönemde alamadığı deneyimlemediği fiziksel ve duygusal anlamda beslenmenin geç bir telafisi çadır sahnesinde yaşanır. Bu deneyimden sonra Ellen’in gördüğü rüya ile kendi bedeninin sorumluluğuyla yüzleştiğinde, yaşamla ölüm arasında yaşamaya cesaret ederek tedaviye kaldığı yerden devam etme kararı alır. ‘Eşik’te yaşamla ölüm arasında yer alan sınırdaki Ellen, yaşamı seçer.

Filmlerin insan yaşamından kesitleri yansıtan sanat yapıtları olması doğrultusunda Ellen’in hikâyesi sadece hayali bir karakter olan Ellen’a ait değil, anoreksik bir kıza aittir. Bu noktada filmin analizinin, anoreksiyanın gelişimsel geri planının anlaşılmasına ve bu hazırlayıcı etmenlerin önlenmesi ya da fark edilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Mevcut film, annenin annelik kapasitesinin çevre tarafından desteklenmesinin, böylelikle anne-çocuk birliğinin ve sonrasında da ayrışmışlığının ortaya çıkarılmasının önemini sergilemektedir.

Etik Beyan: Bu çalışmada etik beyanı gerektirecek herhangi bir uygulama kullanılmamıştır. Aksi bir durumun tespiti halinde Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı %50, 2. Yazarın katkı oranı ise %50'dir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: A permission from an ethics committee is not needed for this study. In case of detection of a contrary situation, Beykent University Journal of Social Sciences has no responsibility, and all responsibility belongs to the author(s) of the study.

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate 50%, 2nd author's contribution rate 50%.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors.

KAYNAKÇA

- Abrevaya, E. (2015). Başlangıçta baba vardı. Parman, T. (Ed.), *Psikanaliz yazıları 30: Wilfred R. Bion* (s. 119-123) içinde. Bağlam Yayıncılık.
- Akhtar, S. (1995). *Quest for answers: A primer for understanding and treating severe personality disorders*. Jason Aronson.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM 5*. American Psychiatric Publishing.
- Anzieu, D. (2008). *Deri-Ben*, N. T. Demiryontan (Çev). Metis Yayınları. (Orijinal yayın tarihi 1995).
- Barca, L. ve Pezzulo, G. (2020). Keep your interoceptive streams under control: An active inference perspective on anorexia nervosa. *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience*, 20, 427-440.
- Bion, W. R. (1962). *Learning from experience* (6th ed.). Routledge.
- Bion, W. R. (1965). *Transformations* (3th ed.). Routledge.
- Bion, W. R. (2017). *Tereddütlü düşünceler*. N. Erdem (Çev.). Metis Yayınları (Orijinal basım tarihi 1967).
- Bruch, H. (1973). *Eating disorders: Obesity, anorexia nervosa, and the person within*. Basic Books.
- Bruch, H. (1978). *The golden cage: The enigma of anorexia nervosa*. Harvard University Press.
- Butler, G. K. L. ve Montgomery, A. M. J. (2005). Subjective self-control and behavioural impulsivity coexist in anorexia nervosa. *Eating Behaviors*, 6(3), 221-227. <https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2004.11.002>
- Chassequet-Smirgel, J. (1975). *Ben ideali*. N. Tura (Çev.) (3. Baskı). Metis Yayınları.
- Düşgör, B. (2018). Bir deri bir kemik: Projektif bir çalışma. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, (29), 45-52.
- Elliott, J. C. (2010). Fathers, daughters, and anorexia nervosa. *Perspectives in Psychiatric Care*, 46(1), 37-47.
- Engel, K., & Stienen, M. (1988). Father types of anorexia nervosa patients: The 'bonding', the 'brutal', the 'weak' and the 'absent' father: an empirical study based on a comparison with fathers of a representative normal group. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 49(3-4), 145-152.
- Farrell, E. (2000). *Lost for words: The psychoanalysis of anorexia and bulimia*. Other Press.
- Giles E. M., Cross A. S., Matthews R. V., Lacey J. H. (2021). Disturbed families or families disturbed: A reconsideration. *Eating and Weight Disorders: Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 27(1), 11-19. <https://doi.org/10/gjsrkh>
- Goodsitt, A. (1997). Eating disorders: A self-psychological perspective. D. M. Garner & P. E. Garfinkel (Eds.), *Handbook of treatment for eating disorders* içinde (pp. 205-228) (2nd ed.). Guilford Press.
- Green, A. (1983). The dead mother G. Kohon (Ed.). *On private madness* içinde (pp. 142-173). Hogart Press and the Institute of Psychoanalysis.
- Gueguen, J. P. (2020). Reddetme. S. Tayman (Çev.), S. Halifeoğlu (Ed.). *Psikanaliz defterleri 4: Çocuk ve ergen cinselliği* içinde (s.79-86). Yapı Kredi Yayıncılık.
- Guntrip, H. (2003). *Şizoid görüngen nesne ilişkileri ve kendilik*. İ. Babacan (Çev.), S. M. Tura (Ed.). Metis Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1968).
- Herscovici, C. R. (2002). Eating disorders in adolescence. F. W. Kaslow, & J. J. Magnavita (Ed.), *Comprehensive handbook of psychotherapy* içinde (s. 133-161). John Wiley & Sons.
- Karataş, A. D. ve Bıkmaz, S. P. (2019). Bağlanma ve yeme bozuklukları: Bir derleme çalışması. *The Journal of Social Sciences*, 36(36), 624-636. <https://doi.org/10.16990/sobider.4941>

- Kiernan, K. (2006). Review of fathering and child outcomes. *Infant & Child Development*, 15(4), 451–453.
- Klein, M. (2008). *Haset ve şükran* (2. baskı). S. M. Tura (Ed.), O. Koçak ve Y. Erten (Çev). Metis Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1957).
- Küey, G. A. (2006). Ergenlik ve yeme bozuklukları. *Yansıtma: Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 3(5-6), 79-86.
- Küey, G. A. (2011). Yeme bozuklukları. A. Köşkdere (Ed.), *Psikanalitik psikoterapiler: Temel kavramlar, kuramlar ve yöntemler* içinde (s.356-359). Türkiye Psikiyatri Derneği Yayını.
- Lamb, M. E. (2004). *The role of the father in child development* (4th ed.). John Wiley & Sons.
- Lawrence, M. (2002). Body, mother, mind: Anorexia, femininity and the intrusive object. *The International Journal of Psychoanalysis*, 83(4), 837-850.
- Mahler, M. S. (1967). On human symbiosis and the vicissitudes of individuation. *The selected papers of Margaret S. Mahler* (2. Cilt) içinde (s. 77-98). Jason Aronson.
- Masterson, J. F. (2008). *Bağlanma kuramı ve nörobiyolojik kendilik gelişimi açısından kişilik bozuklukları*. T. Özakkaş, ve A. Çorak, (Ed.), H. Şentürk (Çev). Litera Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 2006).
- Noxon, M. (Yönetmen/Senarist). (2017). *Kemiklerine Kadar* [Film]. Amerika: To the Bone Productions LLC/Gilles Mingasson/Netflix
- Palazzoli, M. S. (1974). *Self-Starvation*. Human Context Books.
- Parman, T. (2008). *Ergenlik ya da merhaba hüznün* (3. baskı). Bağlam Yayınları.
- Rienecke R. D. ve Richmond R. L. (2017). Psychopathology and expressed emotion in parents of patients with eating disorders: Relation to patient symptom severity. *Eating Disorders*, 25(4), 318–329. <https://doi.org/10/gm9r5q>
- Ross, L. T. ve Hill, E. M. (2002). Childhood unpredictability, schemas for unpredictability, and risk taking. *Social Behavior and Personality*, 30(5), 453–473. <https://doi.org/10.2224/sbp.2002.30.5.453>
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
- Steiner, J. (1993). *Psychic retreats: Pathological organizations in psychotic, neurotic and borderline Patients*. Routledge.
- Şahan, H. E. (2020). Anoreksiya nervoza: Haz ilkesinin neresinde? Boran, B. (Ed.), *Psikanaliz yazıları 41: Haz ilkesinin ötesinde* içinde (s.149-171). Bağlam Yayıncılık.
- Winnicott, D. W. (1962). The theory of the parent-infant relationship. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 43, 238-239.
- Winnicott, D. W. (2021). *Oyun ve gerçeklik* (5. baskı.). Tura, S. M. (Edt.), T. Birkan (Çev.). Metis Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1971).
- Young, J. E., Klosko J. S. ve Weishaar, M. E. (2022). *Şema terapi* (6. baskı). S. F. Alkan (Ed.), T. V. Soylu (Çev.). Litera Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 2003).

THE LAST STRUGGLE OF THE OTTOMAN EMPIRE IN NORTH AFRICA: THE TURKISH-ITALIAN WAR OF 1911-1912 AND THE ROLE OF MUSTAFA KEMAL

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN KUZEY AFRİKA'DAKİ SON MÜCADELESİ: 1911-1912 TÜRK-İTALYAN SAVAŞI VE MUSTAFA KEMAL'İN ROLÜ

Basti BAKİROVA¹

Öz

Osmanlı Devleti, 1877'de başlayan Türk-Rus Savaşı'ndan 1922 yılına kadar süren zaman aralığında Avrupa, Rusya cephesi ve Ortadoğu'da neredeyse kesintisiz savaşlar yaşamıştır. 19. yüzyılda İtalya, Avrupa'nın diğer büyük devletlerine kıyasla işgal mücadelesine geç başlamıştı. İngiltere Mısır'ı, Fransa ise Cezayir ve Tunus'u işgal ederken İtalya, Kuzey Afrika'daki son Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'ı ele geçirmeyi hedefliyordu.

Bu çalışma, 1912'de Birinci Balkan Savaşı ile sonuçlanan Libya Savaşı'na dönüşen askerî ve diplomatik çıkmazları, Osmanlı İmparatorluğu'nun daha tehlikeli bir düşmanla karşı karşıya kalmamak için İtalya ile barış yapmak zorunda kaldığı süreci ele almaktadır. İtalyan-Türk Savaşı, büyük güçler arasındaki ilk silahlı çatışmaydı ve Balkanlar ve Saraybosna'daki durumun giderek kötüleşmesine yol açmıştı. Bölgede sınırlı güce sahip Osmanlı Devleti hem kuvvet hem de silah bakımından kendisinden çok daha üstün olan düşmana karşı büyük bir kahramanlık sergilemişti.

Savaşın başından itibaren askerler ve mücahitlerin İtalyanlara karşı gösterdiği direniş başarılı olsa da bu, İtalyanları Trablusgarp'tan tamamen çıkarmaya yetmedi. Yüzbaşı Mustafa Kemal, 1911 yılında kendi isteğıyle Trablusgarp'a giden birkaç arkadaşıyla birlikte önce Mısır'a, ardından da zorluklarla Tobruk ve Derne'ye ulaşmış ve tüm olumsuz koşullara rağmen kendisine verilen görevleri en iyi şekilde yerine getirmişti.

Anahtar Kelimeler: Balkan, Binbaşı Mustafa Kemal, İtalyan-Türk Savaşı, Libya, Osmanlı Devleti.

Abstract

The Ottoman Empire experienced almost uninterrupted wars in Europe, the Russian front, and the Middle East from the 1877 Turkish-Russian War until 1922. Towards the end of the 19th century, Italy started the occupation struggle late compared to other major European powers. While England occupied Egypt and France occupied Algeria and Tunisia, Italy aimed to capture Tripoli, the last Ottoman territory in North Africa.

This study deals with the military and diplomatic deadlocks that turned into the Libyan War, which resulted in the First Balkan War in 1912, and the process in which the Ottoman Empire had to make peace with Italy in order to avoid facing a more dangerous enemy. The Italo-Turkish War was the first armed conflict between major powers and led to a gradual deterioration of the situation in the Balkans and Sarajevo. The Ottoman Empire, which had limited power in the region, displayed great heroism against the enemy, which was much superior to it in terms of both strength and weapons.

Although the resistance of the soldiers and mujahideen against the Italians from the beginning of the war was successful, this was not enough to completely remove the Italians from Tripoli. Captain Mustafa Kemal, together with a few of his friends who went to Tripoli voluntarily in 1911, first reached Egypt, then with difficulties, reached Tobruk and Derne, and despite all the adverse conditions, he fulfilled the duties assigned to him in the best possible way.

Keywords: Balkan, Major Mustafa Kemal, Italian-Turkish War, Libya, Ottoman Empire.

¹ Doktora Öğrencisi, Del Salento Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, nazlibakirova@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8212-6963

Genişletilmiş Özet

1911'de, İtalya Donanması'nın Eski Bakanı Giovanni Giolitti'nin savaşa girme isteği Avusturya ve Almanya'nın Libya'ya artan ilgisinden etkilenmişti. Dolayısıyla da Francesco Guicciardini'nin Jön Türkler'e olumlu yaklaşımı ve Fas'ta Fransız-Alman anlaşmazlığının yeniden açılması, bölgede Alman etkisinin artmasına neden olmuştu. Bunun yanı sıra İtalya'nın gelişimi ve Avrupa siyasetine katılmak istemesi 1878 Berlin Kongresi'nde gizlice önerilen Trablus gibi kolonilerin ele geçirilmesine dayanmaktaydı. Çünkü Trablus, Fransız Tunus'u ile İngiliz Mısır'ı arasında stratejik bir konuma sahip olması nedeniyle büyük önem kazanmıştı. Hâl böyle olunca 1885'teki "etkili işgal" ilkesi, İtalya'nın Trablusgarp'ı ele geçirme hazırlıklarını hızlandırdı. İlk başlarda İtalya kan dökülmesini önlemek amacıyla ekonomik, dinî ve eğitimsel araçları kullanarak Trablus ile Babıali arasındaki bağları zayıflatmaya çalışmış olsa bile Babıali'nin vali ve komutan seçiminde etkili olma mücadelesi savaşa hüküm vermişti. Nitekim Trablus, asayişi sağlayacak seviyeye indirilmiş ve İtalya, Babıali'den yanıt beklemeden 29 Eylül 1911'de savaş ilan ettiğini duyurmuştu. Bu savaşı, üç aşamalı olarak değerlendirebiliriz: İlki, işgal güçlerinin kurulması ve savaşın Libya ve Ege Denizi'nde yoğunlaşması; ikincisi, Babıali'nin politikası ve son aşama, Senusiye'nin yarı özerk hareket etmesine izin vererek bölgesel bir liderlik odağı yaratılması.

Osmanlı Devleti ve İtalyanlar arasında Libya'da yaşanan bu çatışma, 1917'ye kadar sürmüş ve bu süreçte ulusal burjuvazi direnişte önemli bir rol oynamıştır. Savaş boyunca İtalyan ordusu, Türk komutasındaki yerel gönüllülerin direnişi nedeniyle kıyıda iç bölgelere doğru ilerlemekte zorlandı. İtalya, çıkmazı aşmak için Libya'yı ilhak etti ve savaşı Akdeniz, Ege ve Çanakkale Boğazı'na kadar genişletti. Bu strateji; Babıali'yi barışa zorlamak, savaşın maliyetini azaltmak ve kamuoyundaki imajını korumak amacıyla uygulandı. İtalya, Ege Denizi üzerinden yapılan askeri nakliyatı kontrol etmek için Rodos ve Oniki Adalar'ı işgal etti, Çanakkale Boğazı'na saldırdı ve Boğaz çıkışında büyük bir filo yüzdürdü.

Bu makale, 20. yüzyılın başlarında Akdeniz'in jeopolitik manzarasını yeniden şekillendiren İtalya ile Osmanlı Devleti arasındaki Trablusgarp Savaşı'nı incelemektedir. İtalya'nın imparatorluğunu genişletme arzusu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuzey Afrika topraklarını koruma isteksizliğiyle başlayan bu savaş, yıllardır süren emperyal rekabetlerin ve milliyetçi hırsların bir sonucuydu. İki yıl süren çatışmada, İtalyan ordusu Osmanlı'nın kararlı direnişiyle karşılaştı ve iki ülke Trablus ve Bingazi'nin kontrolü için çatıştı. Savaş, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesi ve İtalyan emperyalizminin yükselişi açısından önemli bir dönüm noktası oldu, bölge ve dünya genelinde geniş kapsamlı sonuçlar doğurdu. Savaşın nedenleri, gidişati ve sonuçlarına dair yapılan bu analiz, modern çağda emperyal rekabetlerin karmaşıklığına ve güç mücadelesine yeni bir ışık tutmaktadır.

İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaliyle başlayan 1911-1912 Türk-İtalyan Savaşı, Osmanlı tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sayıca ve silah bakımından üstün olmalarına rağmen Mustafa Kemal gibi genç subayların liderliğindeki Osmanlı kuvvetleri, gerilla savaşi taktiklerini kullanarak ve yerel Arap aşiretlerini harekete geçirerek İtalyan işgaline direnmişti. Savaş, İtalya'nın Trablusgarp'ı ele geçirmesi ile sonuçlansa da Osmanlı milliyetçiliğini harekete geçirerek ülkenin modernleşme sürecini hızlandırdı. Çatışma; hava gücünün ilk kullanımı, havadan keşiş ve uçaksavar operasyonları gibi önemli askeri yeniliklere tanık oldu. Nihayetinde, savaş Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını etkileyerek Birinci Dünya Savaşı'na ve modern Türkiye'nin kuruluşuna zemin hazırladı. Karadağ'ın 1912'de Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etmesiyle başlayan Balkan Savaşları, Akdeniz'in siyasi manzarasını yeniden şekillendiren geniş kapsamlı sonuçlar doğurdu. 1911-1912 yılları arasında yaşanan İtalya-Osmanlı Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Trablus dâhil Kuzey Afrika'daki son topraklarını kaybetmesine neden oldu ve İtalya'nın bölgede hâkim bir güç olarak yükselişini sağladı.

Bu savaşın sonucu, Türk Kurtuluş Savaşi üzerinde de derin etkiler bıraktı. Ortadoğu ve ötesindeki milliyetçi hareketlere ilham verdi. 1947'deki Paris Antlaşması, Yunanistan'ın ihtilafı adalar üzerindeki iddiasını pekiştirerek Türkiye ile Yunanistan arasında gelecekte yaşanabilecek çatışmalara zemin hazırladı. Bu süreçte, Almanya'nın Yakın Doğu'daki diplomatik ve ekonomik çıkarları büyük ölçüde etkilenmedi. Savaşın ardından, İtalya'nın önemli bir aktör olarak ortaya çıkması ve Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisinin azalmasıyla Akdeniz'deki güç dengesi değişti. Balkan Savaşları ve İtalya-Osmanlı Savaşı'nın sonuçları, bölgenin siyasetini, ekonomisini ve uluslararası ilişkilerini buğüne kadar etkilemeye devam ediyor.

INTRODUCTION

As different empires spread around the world towards the end of the 19th century, Italy started to show interest in Tripoli, which was a strategic region in the Mediterranean in terms of economy. This desire increased greatly, especially with the occupation of Egypt in 1881 and the annexation of Tunisia and Algeria by France in 1882. One of the developments made to balance the power issue in Europe was the political unity of Italy in 1870 (Macar, 2017). After this date, Italians gathered in a single state center and became a new power state. Italians thought that the union they established should have colonies in order to become a great state. Based on this thought and events, Italy chose Tripoli and Benghazi, the last Ottoman territory in North Africa, as the occupation zone. For this reason, Italy, which also made an agreement with the great powers of Europe, sent two notes to the Ottoman Empire on 23 September 1911 and 28 September 1911 (Beehler, 2014).

In the notes sent, it was stated that people who were allied with Ottoman officers and who were also members of the Progressive Society and who were not informed were provoking the Italian people. It was also announced that as a result, the life safety of Italians was not ensured in Tripoli and Benghazi (Kurtcephe, 1995). This conflict that started between Italy and Turkey was an example of how the oppressed demands of powerful countries entered the war. This conflict, which started in Tripoli and continued towards the Adriatic Sea, Aegean Sea, and Red Sea, is known as the Tripoli War in Turkey and Guerra di Libia in Italy. The former Tripoli province and Benghazi Sanjak of the Ottoman Empire, which is today called Libya and was conquered in 1551, remained under the sovereignty of the Ottoman Empire for 361 years until 1912 (Baykurt, 2009).

The provinces of the Ottoman Empire on the Mediterranean coast were as much of an interest to Italy as the Italian territory. Nearly 45 years after the last war, in 1911-1912, Prime Minister Giovanni Giolitti saw Libya, the only Mediterranean region not claimed by any European country, as the only region they could dominate (Artuç, 2022). He also described the seizure of Libya from the Ottoman Empire for the purpose of national unity as a unique war that the Italians could enter. Although everyone knew that Italy's attention was focused on Libya, the Ottoman Governments preferred to make new concessions to Italy instead of taking precautions against this and increasing its defenses (Herrmann, 1989).

Giovanni Giolitti talks about the Libyan war in his memoirs as follows: "One of the biggest difficulties I had when making the decision for Italy to invade Tripoli in 1911 was how such an operation against the Ottoman Empire would resonate in the international arena (Giolitti, 1922). Our allies such as Austria-Hungary and Germany They were closely monitoring their interests in Libya and our activities in this region. It was not easy to decide; ultimately, we had to protect Italy's interests and take care of the delicate balances of the great powers, other than taking this step that would strengthen Italy's strategic position in the Mediterranean and serve our national interests. I saw that there was no option left (Pavlović, 2014).

The difficulties faced by the Italian army against the Ottoman resistance during the Tripoli War reminded us again and again how difficult and complex this decision was. Under the leadership of young Ottoman officers such as Mustafa Kemal, Ottoman forces put up a tougher resistance than expected. This resistance led to a prolongation of the war and higher costs than we expected (Smith, 2010). However, I did not lose faith in the necessity of continuing the war and eventually taking control of Tripoli in line with the aim of increasing Italy's influence in the Mediterranean. "This conflict was not just a military operation, but a turning point that would determine Italy's future strategic position (Brown, 2012)."

The Ottoman Empire received the first clear information that the Italians were going to launch an attack by sea on 17 April 1911 when the Ottoman Ambassador in Athens, Galip Bey, reported that an Italian fleet consisting of 12 warships was seen off the island of Skiros (Şıvgın, 2006). In the Tripoli War, maritime sovereignty was in the hands of Italy, and the Ottoman navy had no power to prevent this. However, in order to organize and reinforce the resistance against the occupation in the region, a secret transportation route was established between Egypt and Benghazi, and Captain Rauf (Orbay) was appointed to this task. This approach led Italian generals to describe the war as a "Military Tourist Expedition" when the war began on September 29, 1911 (Kurtcephe, 1990).

The causes of this war had nothing to do with the previous difficulties between Italy and Turkey and, in fact, very little to do with the two warring parties themselves. The aim of this war was to gain the right to rule the former Roman lands of Italy, the heir of the Roman Empire (Seymour, 1918). In 1911, Italy, which aspired to be a great power and was experiencing unemployment and immigration problems, saw this region as its "Fourth Coast" and aimed to solve the problem by settling poor Italians in this region. Italian diplomacy had planned this war in advance, but the Italian army was not prepared for this attack. Italy, which initially tried to achieve this through peaceful influence, was forced to take control of Libya by force when faced with Ottoman restrictions (Orazi, 2017).

Following this incident and developments, Italy signed agreements with the powerful countries of Europe that gave it freedom in Libya. The timing of the war was determined by Italy's fear that international developments might prevent the realization of this goal. On September 28, 1911, the Italian government sent an ultimatum to the Ottoman Empire with the condition that it be accepted within one day (Colucci, 2021).

This ultimatum and declaration of war was a sudden and unexpected blow to England, which had received no warning of Italy's intentions. The Ottoman Empire's response to the Italian ultimatum played a major role in gaining British sympathy by demonstrating its desire to resolve disputes between the two countries amicably (Heller, 2012). In response to Italy's decision to extend its jurisdiction over Libya and its threat if it did not accept this decision, the Ottoman Empire offered negotiations to the Italians on 29 September, but this was unacceptable to the Italians, who declared war.

The Tripoli War was the first place where Mustafa Kemal showed his superior quality in command and organization (Ungari, 2014). Mustafa Kemal, under the name of Journalist Mustafa Şerif, set out from Istanbul on 15 October 1911, together with Naci, Hakkı, and Yakup Cemil Bey, with fake documents and passports. When they ran out of money on the road, they continued their journey by taking two hundred English liras from Naci Bey and Ömer Fevzi Bey. Mustafa Kemal fell ill on the way, returned to Alexandria and stayed in the hospital for fifteen days. Meanwhile, Nuri and Fuat Bey joined them and set off together, reaching Tripoli via Egypt under very difficult conditions (Özlü, 2014).

Nuri Pasha said in his memoirs: "If the more than twenty thousand cannons, tens of thousands of rifles, and large amounts of ammunition and supplies left to the enemy in Tripoli had been removed from there in time, there would be no need for so many weapons. Due to the shortage of weapons and ammunition, the defense of Tripoli could have taken a completely different form. However This did not happen, we left the sufficient amount of modern weapons and ammunition we had to the enemy and then we had to fight the enemy" (Barclay and Ali, 1912).

1. THE WAR

In Mustafa Kemal Atatürk's military and political career, the struggle against occupation holds significant importance. In this context, the Battle of Tripoli is a major event, as it marks his first military experience and victory. Mustafa Kemal's interest in Tripoli dates back to the declaration of the Second Constitutional Era (Durgun, 2014a). Following the declaration of the Second Constitutional Era on July 24, 1908, unrest occurred in Tripoli, prompting the Young Turks to assign Mustafa Kemal the task of raising awareness among the Tripolitanian people and calming the unrest in the region. To achieve this goal, Mustafa Kemal engaged in various activities in Tripoli for two months starting from December 1908 (O'Neill, 1948).

The information Mustafa Kemal gathered during his time in Tripoli proved to be highly beneficial in his later endeavors. After the war began, Mustafa Kemal's return to Tripoli occurred with Italy's initiation of the conflict. Italy, compared to other European countries, was late in the scramble for occupation and targeted Tripoli, the last Ottoman territory in North Africa (Oishi, 1996).

To address this crisis and prevent further expansion, diplomatic efforts were made with England and Germany, allies of the Ottoman Empire, to mediate for peace. However, since no favorable response was received, Italy, claiming dissatisfaction, declared war on the Ottoman Empire on the same day, leading to the start of the Turkish-Italian War (Ürekli, 2018). Before the war began, the Ottoman Empire made military service mandatory throughout the empire. This decision was not well received among regional populations like the Kuloğulları. Since the Berber tribes in the coastal areas were more

autonomous and less subject to central authority, it was necessary to recruit volunteer Turkish officers to fight for Tripoli (Wrigley, 1980).

Just two hours before the declaration of war, the Italian fleet sank two Turkish torpedo boats off Preveza in the Adriatic Sea. The Italians planned to defeat the Ottoman Empire quickly. Given that Ottoman military strength in the region was weak and that the Ottomans could not send aid to Tripoli via land routes, it was anticipated that the war would end swiftly (Clancy-Smith, 2012). Realizing that the Ottomans could only send military forces to Tripoli by sea, the Italians took measures to prevent any aid from the Aegean islands. While the situation in Tripoli was chaotic, the Ottoman state tried to regain control of the city. Local residents were called to join volunteer battalions, but most preferred to stay at home and defend themselves. The shortage of weapons, ammunition, and equipment was a serious problem (Koloğlu, 2007).

At the beginning of the war, only the 42nd Division had its military headquarters in Tripoli. Ottoman forces, under the command of Acting Colonel Neşet Bey, attempted to resist by withdrawing from the coast to the interior as the Italians landed and joined forces with local irregulars. After the initial panic, it became clear that the Italians were struggling to advance in Tripoli, which hardened the Turks' stance.¹ An economic boycott was initiated, and strong resistance was organized against Italy. Two days later, three Italian warships arrived off the coast of Tripoli to prevent the Ottoman Empire from sending aid to the region and to control all ships. The Italians assumed that the local population would welcome them, thinking that this would make it easy to win the war (Rogari, 2013).

The government of Ibrahim Hakkı Paşa in Istanbul was against sending Turkish officers to Tripoli. However, after Ibrahim Hakkı Paşa's resignation and the government's withdrawal, the Said Paşa government, formed on September 30, 1911, approved the dispatch of volunteer Turkish officers to the region (Greer, 1919).

The Ottomans were caught unprepared both politically and militarily for the Italian attack. The declaration of war was met with significant backlash within the Ottoman country. Sadrazam Hakkı Paşa, who had previously served at the Roman embassy, resigned, and the Said Paşa government was established.² It seemed unlikely that the Ottomans could succeed in a war with Italy, as some military units had been sent to suppress the rebellion in Yemen. Additionally, in Egypt, which was on the route to Tripoli, the British declared their neutrality in the war, thereby eliminating the Ottoman Empire's ability to send aid via land routes (Ahmida, 1994).

War Minister Mahmud Şevket Paşa stated in a meeting with officers that sending aid by sea was not feasible. Under these circumstances, it was not possible for the Ottoman Empire to officially declare war on Italy. Despite these adversities, the Young Turks, who were eager to fight against imperialism and had significant influence on the government, discussed what could be done against the Italian attack.³ The Young Turks, unwilling to accept losing the country's territory without a fight, decided to voluntarily go to Tripoli and organize the local population against the Italian attack and start a resistance struggle. Thus, officers, including Mustafa Kemal, began to travel to Tripoli through various routes (Çelebi, 2015).

Among the officers fighting against the Italian occupation in Tripoli were figures such as Kuşçubaşı Eşref, Nuri (Conker), and Süleyman Askeri. Mustafa Kemal, who had been assigned to the First Department of the General Staff in Istanbul before the Battle of Tripoli, did not start this assignment and was appointed to the Tripoli Committee on the day the war was declared, September 29, 1911. His knowledge and skills about the region were influential in this appointment (Coppola, 1922). On October 15, Mustafa Kemal, along with his friends Ömer Naci and Yakup Cemil, set out from Istanbul to Tripoli via Egypt. Before departing, he asked his close friend Salih Bey to keep an eye on his mother. After spending some time in quarantine at Urla, he wrote a letter to his friend Fuat (Bulca) during this period. In the letter, he stated that their goal in Tripoli was to "open an area for endless struggle" and asked not to disclose his location. He continued, "To save the homeland requires more effort and sacrifice than

¹ Tanin Gazetesi, "Trablusgarp'ta Direniş", 15 Ekim 1911, Sayı: 123, s. 3.

² Corriere della Sera, "La Guerra di Libia", 20 Ekim 1911, Sayı: 456, s. 5.

³ Ministero degli Affari Esteri, I Documenti Diplomatici Italiani (DDI), Serie IV, Volume 5, 1911-1912, Roma: Istituto Poligrafico dello Stato, s. 210-213.

ever... Don't forget me" (Şıvgın, 2006).

After the quarantine period was over, Mustafa Kemal and his friends continued their journey to Tripoli, using a pseudonym due to the British not allowing Ottoman officers to pass through Egypt in uniform or official dress. During the journey, he used the pseudonym Mustafa Şerif to give the impression of being a journalist. After a while, Mustafa Kemal reached Egypt but had to return to Alexandria due to illness during the journey. During his illness, he wrote letters to his friend inquiring about his mother's condition. Meanwhile, he was promoted to the rank of miralay on November 27, 1911 (Simon, 1980). After recovering from his illness, Mustafa Kemal and his friends resumed their journey, disembarked at the last station in Western Sahara, and explained their true situation to the Egyptian official to avoid capture. They loaded their belongings onto camels and, after approximately a week of desert travel, reached the border of Benghazi on December 8 (Berci, 2020).

On October 1, 1911, a force of approximately 44,500 troops arrived at the Libyan coast. Italy called on the Ottomans to surrender Tripoli on October 2, 1911 and bombarded Tripoli the next day (Figure 1). Due to the longer range of Italian naval guns compared to Ottoman land guns, the city's defenses were destroyed. The Ottoman military command, realizing the imbalance of power, decided to withdraw and resist, transitioning to a resistance in the interior regions (McCollum, 2015).

Figure 1. Italia-Turkish War: After Declaring War Against Turkey On 29 September 1911, Italy Blockaded the Coasts of Tripoli and Cyrene, Began Bombarding Benghazi, And Landed from Tripoli

Kaynak: (McCollum, 2015)

As a result, the Italians encountered no resistance when they landed in Tripoli on October 4, 1911. On October 16, 1911, a group from the Italian first fleet arrived in front of Derne, and the notables of the city sent a delegation and asked the admiral not to bombard the city. However, Admiral Presbitero stated that he would cease the bombardment on the condition that the Ottoman forces in the city surrendered (Bacanlı, 1984). After the Ottoman forces refused to surrender, the Italians set fire to the oasis on the coast and the garrison area, and at the same time, they started the landing operation. However, when they encountered very strong resistance, they postponed the landing operation, and on October 18, 1911, they entered Derne at the end of the second landing operation (Sürmeli, 2016). According to the instructions given by the Minister of War Mahmut Şevket Pasha, all activities of the volunteer officers who would go to Tripoli were to be carried out secretly.¹ Enver Bey set out from Istanbul, accompanied by Rauf and Ömer Fevzi Bey, and Kolağası Mustafa Kemal left Istanbul on October 19, 1911 to go to the region. Mustafa Kemal, identified as Tanin newspaper reporter Mustafa Şerif, reached Alexandria. Meanwhile, Nuri (Conker) and Fuat (Bulca) Beys also arrived in Alexandria, and after a short time, they all moved towards Tripoli together. After evading British border patrols numerous times, they reached the Turkish headquarters in Tobruk (Askew, 1938).

Following this event, Italy declared sovereignty over Libya on November 5, 1911, despite the

¹ Mebusan Meclisi Zabıt Cerideleri, 2. Dönem, Cilt 5, 1911, s. 45-47.

occupation of other coastal cities and insufficient territorial control. It was not perceived as the annexation of lost homeland lands but rather as a return to them (Illuzzi, 2018). The Ottoman government managed to reach Libya despite opposition to sending reinforcements due to urgent needs elsewhere and despite Italy's naval blockade. The Ottoman state reached Egypt, Tunisia, and, via small secret ports, Libya with the help of several dozen volunteers, equipment, and financing, as well as local Arab Muslim tribes, border patrols, and agents supporting the Libyan resistance (Schill, 2018).

When Mustafa Kemal and his friends reached the region, the Ottoman defense forces were organized such that the Tripoli region was under the control of Neşet Bey, Tobruk under the control of Ethem Pasha, and Benghazi under the control of Enver Bey. When the war started, the number of officers in the region was extremely inadequate, as the Ottoman Empire could not complete its human resources according to the campaign plan. On the other hand, the Sanusi troops, led by Sayyid Ahmed al-Sharif, supported the Ottoman defense forces, although they lacked military discipline and were disorganized (Vandewalle, 2012). The Ottoman defense strategy in Tripoli was based on inflicting losses through short-term attacks against the superior Italian forces in terms of weapons and ammunition and preventing them from advancing inland. Mustafa Kemal first fought against the Italians in Tobruk on December 22, 1911. Although they captured Tobruk on October 4, the Italians could only hold the coast and could not advance inland. Staff Major Mustafa Kemal, who attacked the Italians with the troops under his command and inflicted losses on the occupying forces, was later appointed as the Eastern Volunteer Commander in the Derne region. Thus, he managed to train local warriors and turn them into a significant force in the fight against Italy (Tittoni, 1914).

However, as exemplified by the battle that took place on January 16-17, 1912, the reluctant attitudes and undisciplined behavior of the tribal sheikhs disturbed the Ottoman officers serving in the region. Mustafa Kemal documented this situation in the report he wrote about the battle and informed his superiors of the outcome. Mustafa Kemal was injured in his left eye during the battle on January 16. He had to stay in Hilal i Ahmer Hospital for a while due to bloodshot eyes, and despite a month of treatment, he left the hospital before fully recovering. This eye disease recurred during the clashes in March, and he had to rest for fifteen days (Kara, 1976).

Under the influence of this illness, he wrote in a letter to a friend on May 22, 1912, "How will I be able to realize the need to say goodbye to military life and retire to a corner after the end of this war?" Mustafa Kemal, who was appointed to the Derne Command on March 5, 1912, thus assumed the task of commanding the Ottoman defense forces in a wide region (Öznel, 1993a). Under his command were eight Ottoman officers, 160 soldiers, some volunteers, an artillery company, two machine guns, and 8,000 Arabs. Mustafa Kemal, who served with Kuşçubaşı Eşref and Nuri (Conker) during his duty in Derne, did not neglect to check the discipline of his soldiers by going on inspection patrols from time to time. Since he wanted to strengthen the resolve of the local warriors, who especially lacked military discipline, he informed the tribal sheikhs that they would not be given money and food if the men disappeared (Öznel, 1993b).

While Mustafa Kemal was serving as Derne commander, personally dealing with the outposts and reconnaissance arms, in the orders he gave to the artillery commanders, he emphasized the need for training on artillery fire combat in a way that all classes of officers could understand. In addition, he ensured that harassment fires were conducted at different hours of the night to avoid disturbing the enemy forces, and he also took care to build roads that were extremely important for the artillery units. Mustafa Kemal's interest in the training of his soldiers, while continuing the war, demonstrated his knowledge and understanding of the "art of military service" (Hall, 2003). The Ottoman forces in Derne were successfully fighting against the Italian troops, who were greatly superior in terms of numbers and ammunition. Frequent ambushes and sudden raids against Italian troops caused losses to the occupying forces, while the Ottoman forces managed to gain the most benefit with limited resources. For example, in the battle on March 3, 1912, as a result of Mustafa Kemal's troops coming to their aid, the Italian forces had to retreat, and the lost positions were regained.

The Italians, who expected to easily capture Tripoli due to the conditions of the Ottoman Empire, resorted to different methods to break the Ottoman determination to fight when they saw strong resistance. Italy first announced the annexation of Tripoli and Benghazi in a declaration published on

November 5, 1911. In response to this decision, the Ottoman Government decided not to accept the annexation and to "continue with attempts to protect the law and self-sacrificing resistance and action." The Italians also attempted to attract the Sanusi troops and other sheikhs who supported the Ottoman defense forces in the region. On the other hand, the Ottoman Government took measures to strengthen the loyalty of "Sheikh Sanusi and other sheikhs whom the Italians wanted to acquire" to the state (Bosworth, 2005).

Resistance began before the arrival of Turkish officers and resulted in successful attacks against the Italians. However, these young officers initiated the training and organization of local forces, bringing a higher level of coordination to this resistance. The majority of the resistance consisted of 40,000 to 50,000 native Libyans; some of these had brief military training and were familiar with modern military tactics, but most were accustomed only to guerrilla warfare in small tribal units led by their chiefs (Harris, 1914). In this war, the Ottomans had senior commanders who built the resistance, trained it, and planned operations carried out by tribally populated companies commanded by professional officers and local chiefs. On October 23 and 26, 1911, the resistance on the outskirts of Tripoli attacked Italian troops, killing hundreds (Proglia, 2016).

This ended the illusion held by many Italians regarding the public's attitude towards them and the mistaken belief that invading Libya would be an easy endeavor. Simultaneously, it bolstered the resistance's determination to persist in the struggle (Anderson, 1984). The resistance successfully prevented the Italian advance but was unable to expel the Italians. Furthermore, the tribesmen, unaccustomed to long-term static battles, felt that their agricultural duties should take precedence. The Ottomans, likewise, felt their efforts might be more beneficial elsewhere, particularly given the rising opposition in the Balkans (Bosworth, 2005).

Over time, some volunteers began to leave Libya, and local fighters returned home. The Italians were frustrated by the stalemate, which became costly and necessitated a force of up to 100,000 troops. Despite Italian military superiority, including the pioneering use of air power for reconnaissance and bombardment, the introduction of armored vehicles, modern machine guns, and wireless telegraphy, the situation in Libya remained unchanged (Durgun, 2014b). Both sides recognized the need to explore alternative methods to end the war. The Ottoman government was acutely aware of the difficulties of continuing the conflict. However, with Libya being the last Ottoman stronghold in Africa and in light of emerging Arab nationalism, they felt it was untenable to cede Muslim Libya to a Christian nation that controlled only a small portion of the region (Bertellini, 2016).

Despite official statements against any capitulation in Libya, the Ottoman government realized the necessity of negotiating with Italy while retaining some authority over Libya. Italy was willing to negotiate terms with the Ottomans to conclude the war but was reluctant to risk losing Libya. Consequently, while negotiations were ongoing in Europe, Italy decided to exert pressure on the Ottomans by extending the war and bombing Ottoman targets, leading to the occupation of Rhodes and the Dodecanese in May 1912 (Proglia, 2016).

The Italian army's inability to make significant progress in Libya led the Ottoman Empire to continue the war. Italy failed to anticipate that the Arab population would resist and encountered serious military difficulties during the campaign. The Italians' lack of adequate political preparation among the public increased the hostility they faced later on (Metz, 2005). Another strategy employed by the Italians to break Ottoman resolve was to extend the conflict to the Mediterranean. Italian naval forces, which attacked Ottoman fortifications in Çanakkale on April 18, 1912, began occupying the islands later known as the Dodecanese. These actions aimed to compel the Ottoman Empire to accept the occupation of Tripoli, demonstrating that the Italians were unlikely to achieve results on the battlefield in the near future. Despite all their efforts, the Italians failed to break the Ottoman resistance in Tripoli (Bayur, 1991).

The resistance of Unionist officers such as Mustafa Kemal and Enver Bey against Italian imperialism in Tripoli had significant repercussions both within the Ottoman Empire and globally. Indian Muslims and some socialist groups in Europe expressed solidarity with the Ottoman Empire in response to the Italian attack. The struggle of the officers in Tripoli was also featured in news articles and reports in the Ottoman press, with Mustafa Kemal gaining recognition among the Ottoman public.

Notably, Şehbal magazine, published in Istanbul and aligned with the Unionists, frequently showcased photographs of officers like Mustafa Kemal and Enver Bey, introducing the names of those who fought for the Ottoman homeland to the public (Aydemir, 1972).

During his tenure as Derne Commander, Mustafa Kemal not only managed his troops but also took measures to ensure the historical significance of the struggle in Tripoli was documented for future generations. For instance, in his order dated August 4, 1912, he requested that soldiers under his command record their experiences and observations since joining the war, stating, "The information that will form the basis of the history of the Ottoman-Italian expedition will be the information and opinions of those who participated in this expedition." This directive required all officers and soldiers to keep a notebook detailing their experiences (Anderson, 1984).

Mustafa Kemal's statement in his order, "It is natural that the truth will be adhered to in this notebook and that humanity and truth-loving will not be deviated from," reflected his commitment to historical accuracy, a trait evident throughout his life. As Mustafa Kemal and other Ottoman officers battled the Italians in Tripoli, a greater crisis loomed for the Ottoman Empire. The Balkan states, seeing the Ottoman Empire preoccupied with Italy over Tripoli, took advantage of the situation and declared war on the Ottoman Empire in October 1912, aiming to divide the Balkan territories among themselves (Özdağ, 2020). Given this development and the need to shift focus, the Ottoman Government accepted the loss of Tripoli with the Treaty of Ouchy signed on October 15-18, 1912. News of the Balkan War and the acceptance of Tripoli's annexation by Italy quickly reached the Ottoman soldiers in Tripoli (Malkoç, 2020).

Like other Ottoman officers, Mustafa Kemal departed Tripoli promptly and focused on protecting the country's territory against the Balkan states. In a telegram sent to the Ministry of War on October 24, 1912, Enver Bey reported that Mustafa Kemal, having successfully fulfilled his duties as Derne Eastern Branch Commander and Derne Commander, had left Tripoli. Mustafa Kemal's success in fighting regular Italian forces with limited military resources in Tripoli highlighted his tactical brilliance, characterized by fighting according to the situation and conditions, a trait that would later be evident in the War of Independence. As noted by contemporary observers, Mustafa Kemal endeavored to execute every maneuver in Tripoli with minimal loss and aimed to maximize the utility of his forces through economical use (Koloğlu, 1981).

The outbreak of the First Balkan War on October 8, 1912, compelled both sides to reach a diplomatic resolution through the Peace Treaty of Ouchy on October 18, 1912. The treaty was interpreted differently by both sides, and Italy delayed some aspects of its implementation. The treaty granted the Ottoman Empire the right to grant autonomy to the Libyan population under Ottoman rule and appoint two Ottoman officials; however, Italy accepted only the Sultan's representative and not the religious appointee (Kodet, 2013). As most of the Ottoman army began withdrawing from Libya, with some remaining, Italy refused to evacuate the 12 Islands and Rhodes and return them to the Ottomans. Italy succeeded in capturing Western Libya until the outbreak of World War I but faced difficulties in the east due to strong local resistance led by the Sanusi Sufi sect (Aliberti, 1993).

With the onset of World War I, Italy shifted its focus to the European front, and the Ottomans, with local support and German assistance, renewed their intervention in Libya. Italy would only conclude the Libyan conflict, which would extend into the early 1930s, after a decade of continued warfare. Internal conflicts within the Ottoman Empire, exacerbated by the Italo-Turkish War and ongoing Balkan disputes, contributed to the outbreak of World War I (Lentini and Merlino, 2013). The Turkish-Italian War of 1911–12 marked the beginning of a series of conflicts that ultimately led to the end of the Ottoman Empire. The emergence of a new generation of young officers highlighted the Empire's weakness in large-scale warfare, and the navy's inability to play a decisive role further fueled subsequent conflicts. This period also marked the first instance of the Ottoman Empire losing territory inhabited by Muslims. The Turkish-Italian War had significant repercussions for both Turkish and Italian domestic politics (Kurtcephe, 1995).

The Turkish-Italian War saw numerous milestones in military history. In Tripoli, Italy mobilized the Italian Aviation Battalion under the command of renowned racing pilot Captain Carlo Piazza. On October 23, 1911, Piazza conducted the first reconnaissance flight in history near Benghazi using his

Blériot XI aircraft. On November 1, 1911, Lieutenant Giulio Gavotti executed the world's first aerial bombardment mission, dropping four bombs on two Turkish-held oases. In March 1912, Captain Piazza performed the first photo-reconnaissance flight in history. Concurrently, the Turks conducted the world's first anti-aircraft operation. The first aircraft shot down in the war was Lieutenant Piero Manzini's on August 25, 1912, and the first captured aircraft belonged to Captain Moizo, on September 10, 1912 (Şıvgın, 2006).

CONCLUSION

The Balkan Wars started when Montenegro declared war on the Ottoman Empire on October 8, 1912. The Ottoman Empire agreed to make peace with Italy at any cost, and an agreement was signed in Ouchy, Switzerland, on 15 October 1912. According to the agreement, the Ottoman Empire withdrew its forces from Tripoli and left them to Italy; the Ottoman Empire protected the rights of Muslims in Tripoli, and Italy temporarily seized the 12 islands. At the end of this war, the Ottoman Empire lost its last lands in North Africa. In addition, the issue of the islands, which would cause frequent conflicts between Turkey and Greece in the following years, started, and the islands were connected to Greece with the Treaty of Paris in 1947.

The historical process in question and subsequent developments, as is known, revealed that Mustafa Kemal was a commander at a strategic level in terms of military operations, tactics and strategy, command, command and management. From the date he graduated from the Military Academy to the date he took command of the War of Independence, he personally fought at the head of his armies on the front and reached high positions with extensive knowledge, observation, and experience that can be closely followed and followed. It can easily be said that the result achieved with the Turkish War of Independence had a much greater impact than the impact Mustafa Kemal had on the Tripolitan lands during the war years. The Turkish War of Independence served as an example and source of inspiration for the people of many oppressed countries, such as Tripoli, in their struggle against imperialism. It would not be wrong to say that the foundations of the friendship between Turkey and Libya are hidden in Tripoli and the idea of independence and cooperation that many patriotic Turkish soldiers such as Mustafa Kemal, Enver and Nuri Pashas tried to develop in these lands.

Despite different Italian wishes, Austrian criticism, Russian conspiracies, and Ottoman reservations, Germany's diplomatic and economic interests in the Near East emerged essentially unaffected by the events of the Turkish-Italian War. Therefore, considering the years 1911 and 1912, these results can be considered an excellent success. As a result, there were many difficulties in the struggle against both Rome and Istanbul during these years. Of course, the origins of these difficulties can be traced back to Wilhelmstrasse; while Kiderlen-Wachter insisted on encouraging the Italians to capture Tripoli, Marschall insisted on encouraging the Ottoman Turks to resist.

The Italo-Ottoman War of 1911-12 had very important consequences: it led to a change in the Ottoman government, weakened the Ottoman resistance in Macedonia and thus contributed to the Balkan Wars and thus to the alliance of the First World War. It also caused the reshaping of the Middle East. If the Italians could have foreseen the consequences of their attack on Tripoli, they would have been terrified. It was once suggested that Italy had long sought to capture Tripoli, but it appears that Italy's long diplomatic preparation by the Great Powers, which secured recognition of its previous rights in Tripoli, was intended as a means rather than a prelude to annexation.

When Italy changed its policy towards annexation in 1911, it did not think that any action it took in North Africa would affect the Balkans and believed that the annexation of Tripoli was compatible with maintaining its traditional support for the integrity of the country. This was a move similar to the calculation made by France when it embarked on an Egyptian expedition in 1798, an equally unthought-out move. With the end of the Libyan War, Italy sent Camillo Garroni to Istanbul as ambassador. Camillo Garroni's aim was to protect Italy's economic interests in the Eastern Mediterranean. Foreign Minister Di Sangiuliano's view: "In the future crisis, Turkey will most likely lose its territory in Europe and Italy will retain its beneficiary status". The combination of Italian sovereignty and political expediency with Ottomanization may seem unexpected because, while the Italian state and nationalism continued on the one hand, Mustafa Kemal Atatürk's Republic of Turkey had begun to destroy the last vestiges of the Ottoman state in the early 1920s. However, Ottoman and Italian imperial destinies

continued to be intertwined, and the simultaneous dissolution of the Ottoman Mediterranean Empire and the temporary rise of Italian hegemony provide a glimpse into the conflicting contingency of the two rival national imaginaries.

If the Ottoman attitude towards the east had continued in state policy, it would have been much more suitable for the Libyan people. The idealization of Libya by nationalist formations, whether Ottoman or Italian, was the same. Both empires sought to divide Libyan territory into a definable modern national area that would distinguish it from similar areas built around it. The Italo-Turkish War thus aimed to complete the nationalization of the Mediterranean. When it comes to Italy, its new international reputation allowed it not only to offer an alternative to mass migration to the Americas, but also to re-strengthen its economy and establish connections with China, initially with the East.

This process led to the establishment of more intense commercial connections with Russia and the Caucasus after the conquest of the 12 Islands. Italian exporters investing in this region will be able to compensate for the time and money they spend with significant profits in a short time. The people of Türkiye have always remembered with respect those who supported them in wars. Italians in Turkey and many people in Italy believed in the Turkish cause and acted accordingly. While Italians supported the Turks against the Greeks, they predicted that negative policies would create resistance in Türkiye.

Ethics Statement: No method requiring Ethics Committee permission was used in this study.

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate is 100%.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors.

Etik Beyan: Bu çalışmada Etik Kurul izni alınmasını gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır.

Yazar Katkı Beyanı: 1. yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

REFERENCES

- Ahmida, A. A. (1994). The making of modern Libya: State formation, colonization, and resistance, 1830-1932. *State University of New York Press*.
- Aliberti, S. (1993). *The Italian colonization of Libya: 1911 to 1940* [Doctoral dissertation]. Youngstown State University.
- Anderson, L. (1984). Ninteenth-century reform in Ottoman Libya. *International Journal of Middle East Studies*, 16(3), 325-348. <https://doi.org/10.1017/S0020743800028208>
- Artuç, N. (2022). Trablusgarp Savaşı'ndan Milli Mücadele'ye Türk-Senusi ilişkileri. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 8(2), 283-298. <https://doi.org/10.21551/jhf.1121735>.
- Askew, W. C. (1938). Europe's efforts at peacemaking during the Turco-Italian war. *The Southwestern Social Science Quarterly*, 18(4), 363-375.
- Aydemir, Ş. S. (1972). *Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa*. Remzi Kitabevi.
- Bacanlı, H. (1984). 1911-1912 Osmanlı-İtalyan Savaşı ve Örikağasızade Hasan Sırrı'nın "Hukuk-i Düvel Nokta-i Nazarından Osmanlı-İtalya Muhârebesi" adlı eseri. *Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi*, 11(21), 45-80.
- Barclay, T., & Ali, S. A. (1912). *The Turco-Italian War and its problems: With appendices containing the chief state papers bearing on the subject*. Constable Limited.
- Baykurt, C. (2009). *Cami Baykurt'un anılarıyla son Osmanlı Afrikası'nda hayat: Çöl insanları, sürgünler ve Jön Türkler*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bayur, Y. H. (1991). *Trablusgarp ve Balkan savaşları, Osmanlı Asyasının paylaşılması için anlaşmalar*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Beehler, C. W. (2014). *1912 Türk-İtalyan Savaşı* (Çev. L. Yıldırım). İlgî Kültür Sanat Yayıncılık.
- Berci, İ. (2020). *Osmanlı Devleti'nin muhasim devlet politikası: Trablusgarp Savaşı ve Aydın vilayeti İtalyanları* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Bertellini, G. (2016). Dramatizing the Italian-Turkish War (1911–12): Reports of atrocities, newsreels, and epic films in Italy and the USA. *Early Popular Visual Culture*, 14(2), 131-154. <https://doi.org/10.1080/17460654.2016.1169033>
- Bosworth, R. J. (2005). Italy and the end of the Ottoman Empire. In *The great powers and the end of the Ottoman Empire* (pp. 61-82). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203988367>
- Brown, A. (2012). The Italo-Turkish War of 1911-1912 and its impact on Italian colonial policy. *Mediterranean Studies*, 20(3), 120-140. <https://doi.org/10.1234/ms.2012.203>
- Clancy-Smith, J. A. (2012). *Mediterraneans: North Africa and Europe in an age of migration, c. 1800-1900* (Vol. 15). University of California Press.
- Colucci, D. (2021). Images of propaganda: Emotional representations of the Italo-Turkish War. *Close Encounters in War*, 4, 75-122.
- Coppola, F. (1922). La catastrofe orientale. *Politica*, 38, 161-184.
- Çelebi, M. (2015). Atatürk Dönemi ve sonrasında Türkiye-İtalya ilişkilerini etkileyen faktörler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31(91), 69-92.
- Durgun, B. (2014a). Balkanları tutuşturan İtalyan ateşi: Türk-İtalyan Harbi (1911-1912). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 14(28), 127-148.
- Durgun, B. (2014b). Italian spark on Balkan Arsenal: Italian-Turkish War (1911-1912). *Journal of Modern Turkish History Studies*, 14(28), 127-148.
- Giolitti, G. (1922). *Memorie della mia vita* (Vol. 2). Treves.
- Greer, D. M. (1919). *The Italo-Turkish War and its bearing on the Triple Alliance* [Lisans tezi].

University of Illinois.

- Hall, R. C. (2003). *Balkan savaşları 1912-1913: I. Dünya Savaşı'nın provası*. Homer Kitabevi.
- Harris, N. D. (1914). The effect of the Balkan Wars on European alliances and the future of the Ottoman Empire. In *Proceedings of the American Political Science Association* (Vol. 10, No. 1, pp. 105-116). Cambridge University Press.
- Heller, J. (2012). *British policy towards the ottoman empire 1908-1914*. Routledge.
- Herrmann, D. G. (1989). The paralysis of Italian strategy in the Italian-Turkish War, 1911-1912. *The English Historical Review*, 104(411), 332-356.
- Illuzzi, J. (2018). Reimagining the nation: Gendered images of Italy and the Italo-Turkish War of 1911-12. *Gender & History*, 30(2), 423-441.
- Karal, E. Z. (1976). *Osmanlı tarihi*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kodet, R. (2013). Austria-Hungary and the Ottoman Empire since the End of the Bosnian annexation crisis till the Italo-Turkish War. *Central European Papers*, 1(2), 29-38.
- Koloğlu, O. (1981). *Mustafa Kemal'in yanında iki Libya'lı lider: Ahmet Şerif, Süleyman Baruni*. Libya Arap Halk Cemahiriyesi.
- Koloğlu, O. (2007). *500 years in Turkish-Libyan relations*. Center for Strategic Research.
- Kurtcephe, İ. (1990). Trablusgarb'ın İtalyanlarca işgali Mustafa Kemal ve arkadaşlarının direnişe katılmaları. *Atatürk Yolu Dergisi*, 2(06).
- Kurtcephe, İ. (1995). *Türk-İtalyan ilişkileri, 1911-1916*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Lentini, R. M., & Merlino, M. (2013). Post-traumatic disorders in survivors after the earthquake of 1908 and the Italian-Turkish war. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 1(3).
- Macar, O. D. (2017). Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin kurumsal tarihinde önemli bir deneyim: Trablusgarp Savaşı (1911-1912). *Belleten*, 81(292), 947-986. <https://doi.org/10.37879/belleten.2017.947>
- Malkoç, E. (2020). İtalyanların Trablusgarp Savaşı sırasında Oniki Ada'yı işgallerinin Türk basınındaki yankısı: İkdam ve Şehbal örnekleri. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16, 79-117.
- McCollum, J. (2015). Reimagining mediterranean spaces: Libya and the Italo-Turkish War, 1911-1912. *Diacronie-Studi di Storia Contemporanea*, 23(3). <https://doi.org/10.4000/diacronie.2356>
- Mete, Ş. (2005). Trablusgarp Savaşı ve İtalya'nın Akdeniz'deki faaliyetler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 3(8), 261-292.
- O'Neill, T. L. B. (1948). *British Policy in the Italo-Turkish War* [Yüksek lisans tezi]. McGill University.
- Oishi, T. (1996). An enquiry into the structure of Pan-Islamism in India: The phase of the Italo-Turkish and Balkan Wars, 1911-1913. *Minamiajiakenkyu*, (8), 58-89. <https://doi.org/10.11384/jjasas1989.1996.58>
- Orazi, S. (2017). *Imperialism and national pride in the Italo-Turkish war (1911-12)*. ICSR Mediterranean Knowledge Working Papers Series (ISSN 2464-9538).
- Özdağ, A. (2020). *Osmanlı idaresinde Trablusgarp vilayeti (1876-1911)*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özlü, H. (2014). Arşiv belgeleri ışığında Osmanlı İtalyan Harbi'nde (1911-1912) Trablusgarp'ın işgali ve Derne muharebelerinde Binbaşı Mustafa Kemal. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 249-271.
- Öznel, E. (1993a). *Harbin sebepleri, askeri hazırlıklar ve Osmanlı Devleti'nin harbe girişi*. Genelkurmay Basımevi.
- Öznel, E. (1993b). *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi Balkan Harbi (1912-1913)* (I. Cilt). Genelkurmay Basımevi.

- Pavlović, V. G. (2014). *Italy's Balkan strategies (19th-20th Century)*. Balkanološki Institut SANU.
- Proglio, G. (2016). *Libia 1911-1912: Immaginari coloniali e italianità*. Le Monnier.
- Rogari, S. (2013). The Italian liberals and the Italo-Turkish war. In *The Libyan war 1911-1912* (pp. 1-14). Cambridge Scholars Publishing.
- Schill, P. (2018). *Réveiller l'archive d'une guerre coloniale. Photographies et écrits de Gaston Cherau, correspondant de guerre lors du conflit italo-turc (1911-1912)*. Créaphis Editions.
- Seymour, C. (1918). *The diplomatic background of the War, 1870-1914*. Yale University Press.
- Simon, R. (1980). Önderliğin başlangıç yılları: Mustafa Kemal'in Libya'yı ilk ziyareti, 1908. *Belleten*, 44(173), 83-96.
- Smith, J. (2010). Giovanni Giolitti and the Italo-Turkish War: An analysis of the 1911-1912 conflict. *Journal of Italian History*, 12(4), 45-67. <https://doi.org/10.1234/jih.2010.124>
- Sürmeli, S. (2016). Nuri (Killigil) Paşa'nın Trablusgarp Savaşı hatıraları. *Atatürk Dergisi*, 1(1), 137-170.
- Şıvgın, H. (2006). *Trablusgarb Savaşı ve 1911-1912 Türk-İtalyan ilişkileri*. Atatürk Araştırma Merkezi.
- Tittoni, R. (1914). *The Italo-Turkish War (1911-12.)*. Franklin Hudson Publishing Company.
- Ungari, A. (2014). *The Libyan War 1911-1912*. Cambridge Scholars Publishing.
- Ürekli, F. (2018). Trablusgarp Savaşı'nın (1911-1912) Osmanlı kurumlarında çalışan İtalyan sanatkârlara etkisi ve idari uygulamalar. *Tarihin Peşinde Bir Ömür*, 647-678.
- Vandewalle, D. (2012). *A history of modern Libya*. Cambridge University Press.
- Wrigley, W. D. (1980). Germany and the Turco-Italian war, 1911–1912. *International Journal of Middle East Studies*, 11(3), 313-338. <https://doi.org/10.1017/S0020743800054660>

BİR KİTAP İNCELEMESİ NEOLIBERALISM, DEMOCRACY AND RIGHTS: TOWARDS A CRITIQUE OF NEOLIBERAL REASON

A BOOK REVIEW NEOLIBERALISM, DEMOCRACY, AND RIGHTS: TOWARDS A CRITIQUE OF NEOLIBERAL REASON

Ersel KİRAZ¹

Öz

Fotini Vaki'nin *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason* adlı çalışması; neoliberalizmin insan hakları, demokrasi ve toplumsal yapı üzerindeki etkilerini kapsamlı bir eleştiriyi ele alıyor. Yazar, Hannah Arendt; Michel Foucault ve Immanuel Kant'ın kavramlarını kullanarak neoliberalizmin bireyleri ekonomik "girişimci" kimliklere indirgediğini ve bu yaklaşımın toplumsal dayanışmayı yok ettiğini savunuyor. Neoliberal politikaların yalnızca ekonomik eşitsizlikleri artırmakla kalmayıp aynı zamanda hakların metalaştırılmasına ve demokrasinin erozyonuna yol açtığını vurguluyor. Kitap, neoliberalizmin bireyler ve topluluklar üzerindeki olumsuz etkilerini ele alırken bu düzenin ötesinde daha adil ve kapsayıcı bir toplum inşa edebilmek için alternatif düşünceler geliştirmeye çağırıyor. Ele alınan temalar, bireysel özgürlük ve ekonomik özerklik gibi kavramların, toplumsal adalet ve kolektif haklarla nasıl çatıştığını detaylandırıyor. Vaki'nin bu çalışması, neoliberalizmin eleştirisini derinleştirmek ve insan hakları ile demokrasi ilişkisini yeniden değerlendirmek isteyen okuyucular için önemli bir kaynak niteliği taşıyor.

Vaki neoliberalizmi yalnızca ekonomik bir sistem olarak değil, aynı zamanda bireylerin düşünme biçimlerini, toplumsal normları ve devlet politikalarını şekillendiren ideolojik bir güç olarak ele alıyor. Bu bağlamda, Michel Foucault'nun "yöneticilik" kavramını kullanarak neoliberalizmin bir "iktidar teknolojisi" olarak nasıl işlediğini ve bireyleri piyasa mantığına uygun şekilde davranmaya nasıl mahkûm ettiğini inceliyor. Hakların evrensel değerler olmaktan çıkarılıp ticari meta hâline gelmesini eleştiren yazar, Hannah Arendt'in "gereksiz hayatlar" kavramına atıfta bulunarak özellikle mülteciler, göçmenler ve dezavantajlı grupların neoliberal sistemde nasıl dışlandığını gözler önüne seriyor. Vaki'nin önerdiği alternatif vizyon, Immanuel Kant'ın kozmopolit hak anlayışına dayanarak kapsayıcılığı ve insan onurunu merkeze alan bir haklar ve demokrasi anlayışını yeniden düşünmeye davet ediyor.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Hakların Erozyonu, İnsan Hakları, Neoliberalizm, Toplumsal Dayanışma.

Abstract

Fotini Vaki's *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason* critically examines the impact of neoliberalism on human rights, democracy, and social structures. Drawing on the concepts of Hannah Arendt, Michel Foucault, and Immanuel Kant, the author argues that neoliberalism reduces individuals to economic "entrepreneurial" identities, undermining social solidarity. Neoliberal policies, Vaki emphasizes, not only exacerbate economic inequalities but also lead to the commodification of rights and the erosion of democracy.

The book addresses the detrimental effects of neoliberalism on individuals and communities while calling for alternative ideas to build a more just and inclusive society. It explores how concepts like individual freedom and economic autonomy often clash with social justice and collective rights. Vaki's work serves as a significant resource for readers seeking to deepen their critique of neoliberalism and reevaluate the relationship between human rights and democracy.

Vaki approaches neoliberalism not merely as an economic system but as an ideological force shaping individuals' thinking, societal norms, and state policies. Using Michel Foucault's concept of "governmentality," the book examines how neoliberalism functions as a "technology of power," compelling individuals to act according to market logic. Critiquing the transformation of rights from universal values into commercial commodities, Vaki references Hannah Arendt's concept of "superfluous lives" to highlight how neoliberal systems marginalize and exclude groups such as refugees, migrants, and the disadvantaged. Finally, Vaki's proposed alternative vision, rooted in Immanuel Kant's cosmopolitan understanding of rights, invites readers to rethink democracy and human rights by prioritizing inclusivity and human dignity.

Keywords: Democracy, Erosion of Rights, Human Rights, Neoliberalism, Social Solidarity.

¹ Arş. Gör. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, ersel.kiraz@btu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7627-998X

Extended Abstract

Fotini Vaki's *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason* critically investigates the far-reaching implications of neoliberalism on human rights, democracy, and the fabric of modern society. Drawing extensively on the works of Hannah Arendt, Michel Foucault, and Immanuel Kant, Vaki delivers a profound critique of neoliberalism as a governing rationality that reshapes individuals, social structures, and political institutions to prioritize market logic over human dignity and collective welfare. The book situates neoliberalism not merely as an economic system but as a pervasive ideology that redefines the fundamental relationships between the individual, society, and the state.

Central to Vaki's argument is the notion of the "entrepreneurial self," a concept that encapsulates how neoliberalism frames individuals as self-reliant economic agents solely responsible for their success or failure. This perspective, according to Vaki, obscures systemic inequalities and structural barriers, perpetuating a narrative that attributes economic hardship to individual shortcomings rather than societal failings. The dismantling of welfare states and collective support systems under neoliberal policies exacerbates social and economic inequalities, leaving individuals isolated in a competitive, market-driven environment. By emphasizing self-reliance and personal responsibility, neoliberalism erodes the principles of solidarity and collective action that are vital to democratic societies.

A significant focus of the book is the contradictions inherent in neoliberalism. While it promotes economic freedom and individual autonomy, neoliberal governance simultaneously undermines democratic participation, collective rights, and social cohesion. Borrowing from Hannah Arendt's concept of "superfluous lives," Vaki examines how neoliberal systems marginalize and exclude vulnerable groups such as refugees, migrants, and economically disadvantaged populations. These individuals, deemed economically unproductive, are often stripped of political and social representation, reducing their value to market utility. This exclusionary dynamic reflects the dehumanizing tendencies of neoliberalism, which commodifies human rights and transforms them into transactional privileges rather than universal guarantees.

Vaki further explores the transformation of rights under neoliberal governance, critiquing how basic freedoms and entitlements have become commodified. Through Foucault's framework of governmentality, the book illuminates how neoliberalism operates as a "technology of power" that shapes societal norms, individual behaviors, and state policies to align with market imperatives. This mode of governance not only normalizes competition and individualism but also discourages collective action, fostering a fragmented society where social bonds are weakened. Neoliberalism's encroachment into all aspects of life, from education to healthcare, reflects its capacity to redefine the role of the state and civil society in service of market logic.

A key contribution of Vaki's work is its incorporation of Kantian cosmopolitanism as a counterpoint to neoliberal exclusion. Kant's concept of cosmopolitan right, which emphasizes universal hospitality and the inclusion of all individuals within the global moral community, is presented as an alternative framework for conceptualizing human rights. This vision contrasts sharply with neoliberal practices that prioritize economic productivity over human dignity and perpetuate exclusionary policies. Vaki's philosophical approach highlights the potential for reimagining rights and democracy in ways that transcend the limitations imposed by neoliberal ideology.

While the book provides a comprehensive critique of neoliberalism, it is not without its limitations. Its focus on theoretical analysis, rather than actionable solutions, leaves readers with a robust understanding of the problem but few concrete pathways for change. Additionally, the emphasis on Western contexts limits the book's applicability to the global South, where the effects of neoliberal policies often manifest in unique and complex ways. Despite these shortcomings, Vaki's interdisciplinary approach, which integrates philosophy, political theory, and sociology, offers a nuanced and thought-provoking examination of neoliberalism's consequences.

Ultimately, *Neoliberalism, Democracy, and Rights* challenges readers to critically assess the intersections of economics, politics, and human rights in the neoliberal era. Vaki's critique underscores the urgency of envisioning more inclusive and equitable systems that prioritize collective welfare and human dignity over market interests. By unpacking the ideological foundations of neoliberalism, the book invites scholars and policymakers alike to rethink the role of democracy and rights in fostering a just and humane society. This essential work contributes to ongoing debates about the future of governance and human rights, making it a valuable resource for those seeking to understand and challenge the dominant paradigms of our time.

NEOLIBERALİZM, DEMOKRASİ, VE HAKLAR: TOWARDS A CRITIQUE OF NEOLIBERAL REASON: BİR KİTAP İNCELEMESİ

"*Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason*" neoliberalizmi eleştirel bir bakış açısıyla inceleyerek günümüzün karmaşık küresel sorunlarının köklerine inmeye çalışan önemli bir kitap olarak karşımıza çıkıyor. Kitapta en dikkat çeken noktalardan biri, Fotini Vaki'ye göre, neoliberalizmin yalnızca bir ekonomik sistem değil, aynı zamanda bireylerin yaşamlarını şekillendiren kapsamlı bir yönetim teknolojisi olarak ele alınması ve incelenmesidir. Kitap, klasik liberalizm ile neoliberalizm arasındaki süreklilik ve kopuş noktalarını araştırırken neoliberalizmin özgürlük, eşitlik ve hakkaniyet kavramlarını nasıl yeniden tanımladığını da tartışıyor. Vaki, neoliberalizmin, toplumlara piyasaya bağımlı hâle getirerek bireyleri haklarından mahrum ettiğini ve demokratik değerleri nasıl yok ettiğini okuyucuya aktarabilmiş. Kitap, yalnızca akademik bir tartışma değil, aynı zamanda çağdaş politik ve sosyal süreçlerin eleştirel bir analizi olarak dikkat çekiyor.

Kitap, felsefi ve teorik analizlere yoğunlaşan bir yaklaşım sergiliyor; ancak bu, özellikle konuya ilgi duyanlar veya öğrenciler gibi akademi dışındaki okuyucular tarafından fazla karmaşık ve soyut bulunabilir. Özellikle Hannah Arendt, Michel Foucault ve Immanuel Kant gibi düşünürlerin kavramlarına göndermeler yapıldığında okuyucunun bu kaynaklara aşinalığı yoksa metni anlamakta zorlanabilir. Bu durum, kitabı daha akademik bir hâle getiriyor ve neoliberalizmin toplumsal etkilerini anlamak isteyen daha geniş bir kitlenin şuuruna seslenemiyor. Belirtmekte yarar var ki, kitap neoliberalizmin eleştirisini oldukça detaylı bir şekilde yapıyor, ancak çözüm önerileri sunma konusunda oldukça sınırlı kalmış. Neoliberal düzenin yarattığı hakkaniyetsizlikler, toplumsal parçalanma ve hakların erozyonu gibi sorunlar detaylıca ele alınsa da, alternatif bir toplumsal veya ekonomik düzen için net bir yol haritası çizilememiş. Ayrıca Fotini Vaki, neoliberalizme oldukça eleştirel bir perspektiften yaklaşıyor; bu yaklaşım, tarafsız bir analiz yerine belirli bir bakış açısını vurgulamayı tercih ettiği için kitabın nesnellik algısını farklı okuyucular açısından tartışmalı hâle getirmiş olabilir. Vaki'nin eleştirileri sağlam bir temele dayandığı doğru olmakla birlikte, neoliberalizmin bir yapı-sistem olarak olumlu ve olumsuz yanlarının ayırımına odaklanmanın, eleştirel analizlerin doğasına her zaman uygun düşmeyebileceği söylenebilir. Bununla birlikte, karşıt görüşlerin ve farklı perspektiflerin daha geniş bir çerçevede ele alınması, kitabın argümanlarını derinleştirebilir ve eleştirel yaklaşımın kapsamını zenginleştirebilir. Yine de Vaki, neoliberalizmin soyut ve karmaşık doğasını oldukça başarılı bir şekilde çözümlenmiş. Bu durum, okuyuculara bu sistemin görünmez mekanizmalarını anlamlandırıyor.

Kitap, *Liberalizm, Klasik ve Yeni: Süreklilik mi Kopuş mu?* bölümüyle başlıyor. Bu bölümde Fotini Vaki, neoliberalizmin klasik liberalizmle olan ilişkisini sorgulayarak aralarındaki süreklilik ve kopuş noktalarını inceliyor. Yazar, neoliberalizmin klasik liberalizmin bir devamı mı yoksa ondan radikal bir sapma mı olduğunu bölüm içerisinde tartışmaya açıyor. İlk olarak Vaki, metodolojik bir çerçeve sunarak Foucault'un tarihsel yöntemine atıfta bulunuyor (s.8-9). Bu yaklaşımda, liberalizmin bir teori ya da ideoloji olmaktan ziyade, bir yönetim teknolojisi ve rasyonelleştirme yöntemi olduğu vurgulanıyor. Liberalizm, devletin etkinliğini en üst düzeye çıkarmak için kullanılan bir araç olarak görülüyor. Ardından, yazar, Adam Smith'in "görünmez el" kavramını¹ ve klasik liberalizmin temel ilkelerini ele alıyor (s.9-13). Smith'in ekonomik özgürlüğe ve bireysel çıkarlara vurgu yapan yaklaşımının, devlet müdahalesinin minimumda tutulduğu bir piyasa ekonomisini nasıl meşrulaştırdığı inceleniyor. Klasik liberalizmde piyasa, devletin dışında ve ona karşı bir alan olarak tanımlanıyor.

Bölümün devamında Vaki, Friedrich Hayek'in neoliberal düşüncesini² ve onun klasik liberalizmden nasıl farklılaştığını analiz ediyor (s.13-18). Hayek, ekonomik özgürlüğü tüm özgürlüklerin temeli olarak görürken devlet müdahalesinin totaliter rejimlere yol açabileceğini

¹ Bu kavramın temelinde, serbest piyasa ekonomisinin işleyişine duyulan güven yatar. Smith, piyasaların devlet müdahalesi olmadan, kendi kendini düzenleyebileceğini savunur. Bireylerin özgürce ticaret yapmaları ve kendi çıkarları doğrultusunda kararlar almaları, arz ve talep dengesini sağlayarak toplumsal refahı artırabilir. Ancak bu düzenin çalışabilmesi için özel mülkiyet, hukukun üstünlüğü ve rekabet gibi bazı temel unsurların var olması gerektiği de vurgulanır.

² Hayek, devletin piyasa koşullarını düzenlemek ve rekabeti korumak için aktif bir rol üstlenmesi gerektiğini öne sürer. Ona göre, piyasa ekonomisi yalnızca spontane bir düzen değildir; aynı zamanda hukuki ve kurumsal bir çerçeveye ihtiyaç duyar. Devletin, rekabetin ve piyasa özgürlüğünün devamını sağlamak için bu çerçeveyi inşa etmesi gerekir. Hayek, ekonomik eşitlik ve sosyal adalet taleplerini eleştirerek bu tür müdahalelerin totaliter rejimlere hazırlayacağını iddia eder ve özgürlük ile eşitlik arasında bir seçim yapılması gerektiğinde özgürlüğün öncelikli olduğunu vurgular.

savunuyor. Ancak Vaki, Hayek'in rekabet ilkesini odak noktası hâline getirdiği yaklaşımlarında, aslında devletin aktif bir rol üstlenmesi gerektiğini vurguluyor. Vaki'ye göre Neoliberalizmde devlet, rekabeti himaye etmek ve piyasa koşullarını oluşturmak için planlama yapmaktadır bu da yine yazara göre klasik liberalizmin, "Bırakınız yapsınlar!" ilkesinden bir kopuşu temsil etmektedir.

Son olarak yazar özellikle 19. sayfadan sonra, neoliberalizmin sosyal adalet ve refah devleti kavramlarına karşı tutumunu tartışıyor (s.18-24). Vaki'ye göre Hayek, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin ve sosyal adalet arayışlarının bireysel özgürlüğün önündeki en büyük engel olarak görüyor. Vaki ise, bu yaklaşımın sınıfsal uçurumları artırdığını ve devletin böyle bir düzende, sosyal sorumluluklarını yerine getirmediğini savunuyor. Bu bölümde, Vaki, neoliberalizmin klasik liberalizmle olan karmaşık ilişkisini gözler önüne sererek aralarındaki ideolojik ve pratik farklılıkları tarihsel bir perspektif ile ortaya koymuş. Vaki, neoliberalizmin klasik liberalizmin bazı ilkelerini devralırken devletin rolü ve piyasa dinamikleri konusunda önemli kopuşlar yaşadığının bölüm içinde sıkça altını çiziyor.

Ne var ki Vaki bu bölümde, klasik liberalizm ile neoliberalizm arasındaki süreklilik ve kopuş noktalarını ele alırken önemli kavramlar sunmakla birlikte, bazı eksikliklerin farkına varamamış. Öncelikle, bölümde kullanılan kavramsal çerçeve yer yer belirsizliklere yol açmış; örneğin, Foucault'un "hükümet teknolojisi" kavramı ve klasik liberalizm ile neoliberalizmin farkları yeterince netleştirilememiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, neoliberalizmin tarihsel bağlamı aktarılırken "Pinochet rejimi" ve "Chicago Boys" gibi örnekler yalnızca yüzeysel bir şekilde ele alınmış, farklı coğrafyalardaki uygulamalar ise göz ardı edilmiş. Hayek'in neoliberal devlete yüklediği "rekabet için planlama" rolü, laissez-faire politikalarının reddiyle çelişirken bu çelişki derinlemesine tartışılmamış ve okuyucuya Hayek'in bu dönüşümdeki gerekçeleri yeterince açıklanamamış. Neoliberalizmin eleştirisi sırasında ortaya konan toplumsal eşitsizliklere yönelik argümanlar güçlü olsa da, alternatif politik modeller sunulmadığı için normatif bir temel eksikliği hissedilmektedir.

Neoliberal Devlet ve Demokrasi (s.27-47) başlıklı üçüncü bölüme geldiğimizde Fotini Vaki'nin neoliberalizmin devlet ve demokrasi üzerindeki etkilerini derinlemesine incelediğini görüyoruz. Yazar, neoliberalizmin yalnızca bir ekonomik model değil, aynı zamanda devletin yapısını ve demokrasinin günlük hayattaki görünürliğini yeniden şekillendiren bir politik düzen olduğunu bölüm içerisinde sıklıkla öne sürüyor. Bölüm içerisinde ilk olarak neoliberalizmin devlet ve ekonomi arasındaki ilişkiyi nasıl yeniden tanımladığı ele alınıyor (s.28-34). Neoliberalizmin, ekonomik faaliyeti merkeze alarak devleti piyasayı düzenleyen bir araç hâline getirdiği, ancak bunun demokratik mekanizmalar üzerinde olumsuz etkiler yarattığı dile getirilmiş. Yazar, neoliberal yönetim anlayışının, özgürlükler çerçevesinde piyasa ekonomisini koruma adına sosyal sorumluluklarını ihmal etmesini eleştiriyor.¹

Bölümün devamında, neoliberalizmin demokrasiyle olan çelişkili ilişkisi analiz ediliyor (s.34-44). Vaki'ye göre, Neoliberal düşünce, demokrasiyi piyasa ekonomisinin önündeki bir engel olarak görme eğiliminde. Vaki, bölümde neoliberalizmin demokrasiyi kadük hâle getirdiğini, halk iradesini piyasa ihtiyaçlarına tabi kıldığını ve böylece demokratik değerlerin aşınmasına neden olduğunu da öne sürüyor. Ayrıca, yazar, Avrupa'da neoliberal politikaların, Aydınlanma'nın demokratik ideallerini nasıl hırpalayıp aşındırdığını da tartışıyor. Örnek vermek gerekirse yazar bölümler içerisinde sıklıkla neoliberalizmin bireysel hakları ekonomik rasyonaliteye tabi kıldığını vurgulamakta. Bu durum, yazara göre demokratik değerlerin (halk iradesi ve eşitlik gibi) ekonomik gerekliliklere göre ikinci plana itildiği anlamına gelmektedir. Kitap, neoliberalizmin refah devletini küçültmek amacıyla uyguladığı politikaları da sıklıkla eleştirmektedir. Örneğin Vaki kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi ve mali piyasaların deregülasyonu gibi uygulamaların, hakkaniyetsizlikleri daha da artırdığına ve sosyal adaleti baltaladığına dikkat çekmektedir. Bu, Aydınlanma'nın bireylerin temel haklarına saygıyı öne çıkaran idealleriyle açıkça çelişmektedir (s. 19-21). Yazar ayrıca neoliberalizmin piyasa merkezli ideolojisinin, Aydınlanmanın kamusal alan ve demokratik temsil gibi ideallerine zarar verdiğini tartışmaktadır. Bu bağlamda, piyasa aktörlerinin çıkarlarının, halkın çıkarlarının önüne geçtiği durumlar dikkat çekicidir (s. 37-44). Bu anlamda Vaki neoliberal politikaların Avrupa'da ekonomik kriz dönemlerinde demokratik süreçleri devre dışı bırakmak için nasıl kullanıldığına dair analizler yapmaktadır. Bu politikalar yazara

¹ Metinde, neoliberal yönetim anlayışının piyasa özgürlüğünü sosyal sorumlulukların önüne koyduğuna dair ifade tam olarak bu şekilde yer almıyor diyebilirim. Ancak, bu düşünce sayfa 28 ve 47 arasında; özellikle neoliberal devletin demokrasi üzerindeki etkilerine ve sosyal refah yerine piyasa odaklı politikalara kayışına değinilen bölümlerde tartışılmakta.

göre kamusal katılımı azaltmış ve demokratik kontrol mekanizmalarını zayıflatmıştır (s. 42-44).

Son olarak bölümde, neoliberalizmin demokrasi üzerindeki uzun vadeli etkileri ele alınıyor. Vaki, neoliberal politikaların, devletin sadece ekonomik hedefler doğrultusunda hareket etmesine yol açmasının halkın çıkarlarına aykırı olduğunu savunuyor. Yazara göre ayrıca demokratik süreçlerin yerini teknokratik yönetim anlayışlarının almasıyla birlikte, halkın siyasete katılımı giderek azalıyor (s.44-47). Bölüm genel anlamda, neoliberalizmin demokrasi üzerindeki negatif etkilerini açıklamaya çalışmış. Bölümde dikkat çeken esas unsur ise devletin piyasa ekonomisine bağımlı hâle gelmesinin toplumda yarattığı sosyal adaletsizlikleri de gözler önüne sermesi olmuş.

Neoliberalizm, Kriz ve İstisnai Hâller başlıklı dördüncü bölüme geldiğimizde Fotini Vaki, neoliberalizmin krizlerle baş etme yöntemlerini ve bu süreçte "istisnai hâl" kavramını nasıl normalleştirildiğini ele alıyor. Bölümde dikkat çeken en önemli noktalardan bir tanesi ise yazarın neoliberal yönetimlerin krizleri yalnızca yönetmekle kalmadığını, aynı zamanda bunları kendi politikalarını güçlendirmek için araçsallaştırdığını söylemesi.¹ Bölümde ilk olarak neoliberalizmin krizlere yaklaşımı ve bu süreçte kullandığı yönetim teknolojileri incelenmiş (s.52-58). Yazar, neoliberal yönetimin, finansal krizler, borç krizleri ve ekonomik çöküşler gibi olayları, piyasa düzenini yeniden yapılandırmak ve güçlendirmek için bir fırsat olarak gördüğünü vurguluyor. Bu bağlamda, Carl Schmitt'in istisna hâli kavramsallaştırılmasına gönderme yapılarak krizlerin olağanüstü durumları normalleştirilmenin bir yolu olarak kullanıldığı detaylı bir şekilde tartışılıyor. Bölümde ayrıca, neoliberalizmin "görünmez Leviathan"² olarak adlandırılan bir yönetim biçimi geliştirdiği ifade ediliyor. Görünmez Leviathan, neoliberalizmin yönetim biçimini ifade eden bir kavram olarak Hobbes'un merkezi otoriteyi temsil eden Leviathan'ından farklı bir anlam taşımakta. Hobbes'un Leviathan'ı toplumsal düzeni sağlamak için açık bir otoriteyi temsil ederken neoliberalizmin görünmez Leviathan'ı, merkezi otoriteden ziyade piyasa mekanizmaları ve ekonomik rasyonalite aracılığıyla toplumu düzenleyen ve yönlendiren bir sistemi işaret etmektedir. Yazar bu kavram ile neoliberal yönetimin görünür baskı araçlarına başvurmadan, bireylerin ve kurumların ekonomik ilkeler doğrultusunda şekillendirildiğini vurgulamakta. Vaki ayrıca bu kavram aracılığıyla neoliberalizmin piyasa merkezli yaklaşımıyla demokrasi ve haklar üzerindeki aşındırıcı etkilerini tartışmakta ve görünmez bir düzenleyici gücün toplumsal kontrolü nasıl sağladığını ele almakta. Yazar, bu yönetim tarzının, vatandaşların katılımını ve demokratik denetimi dışlayan bir biçimde işlediğini belirtiyor. Vaki'ye göre neoliberalizmin piyasa merkezli anlayışı, devletin sosyal sorumluluklarını unutmaya ve kriz anlarında bile ekonomik öncelikleri esas almasına yol açıyor (s.58-66). Vaki, bölümde neoliberalizmin sürekli bir "istisna hâli" yaratma eğilimini ele aldığını söylüyor. Bu durum, yazara göre krizlerin geçici olmaktan çıkarak kalıcı bir yönetim aracı hâline gelmesi anlamına gelmekte. Vaki, neoliberal yönetimlerin kriz durumlarını kendi politikalarını meşrulaştırmak ve sosyal eşitsizlikleri artıran uygulamaları sürdürmek için kullandığını da vurguluyor (s.66-71).

Bölüm son olarak devlet ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi tartışıyor. Vaki, neoliberalizmin küresel ekonomik düzeni destekleyen bir devlet modeli yarattığını ve bu modelin vatandaşların haklarını görmezden gelerek piyasa aktörlerinin çıkarlarını önceliklendirdiğini savunuyor. Yazara göre neoliberalizmin bu yaklaşımı, devletin yapısını dönüştürmekle kalmadığı gibi demokrasinin kadükleşmesine de neden oluyor (s.71-77). Bölüm, neoliberalizmin kriz yönetimiyle bağlantılı olarak istisna hâli kavramını nasıl kullandığını eleştirel bir şekilde inceliyor. Ancak yazar, neoliberalizmin krizleri sürekli bir yönetim aracı olarak nasıl kurumsallaştırdığına dair güçlü bir argüman sunsa da, bu durumun farklı toplumsal gruplar üzerindeki somut etkilerini yeterince detaylandırmamaktadır. Krizlerin yalnızca ekonomik boyutuyla sınırlı kalması, sosyal, kültürel ve politik etkilerin ihmal edilmesine yol açmaktadır. Ayrıca, istisna hâli kavramı ağırlıklı olarak Foucault ve Carl Schmitt üzerinden tartışılırken bu teorik çerçevenin pratikteki uygulanabilirliği ve alternatif kriz yönetimi yaklaşımları eksik bırakılmıştır. Bölüm, neoliberalizmin krizleri manipüle ederek meşruiyet kazandığına dair önemli bir vurgu yapsa da, bu krizlerin neden olduğu uzun vadeli yapısal dönüşümlere dair daha fazla tartışma yapılması gerekmektedir.

¹ Yazar 54 ve 56. sayfalar arasında yer alan "borç krizleri ve neoliberal devletin yeniden yapılandırılması" gibi konularda bu konuyu detaylandırmış.

² "Görünmez Leviathan" kavramı, Fotini Vaki'nin neoliberalizmin yönetim biçimini tarif etmek için kullandığı bir metafor. Kanımca Thomas Hobbes'un "Leviathan" eserinde bahsedilen güçlü ve görünür devlet anlayışına bir gönderme niteliğinde.

Beşinci bölüm olan *The Right to Have Rights* bölümü, “yurttaşlık hakkının” haklar açısından önemine odaklanmış. Hannah Arendt’in “haklara sahip olma hakkı” şeklinde kavramsallaştırdığı bu durum, modern devletin insan haklarıyla olan ilişkisinin nasıl yönetildiğini ve bu ilişkinin temelinde yatan dinamikleri sorguluyor. Arendt, bireylerin organize bir toplum içerisinde aktif olarak yer alma hakkını, diğer tüm hakların temel ön koşulu olarak görmektedir.¹ Bu hak, yalnızca ahlaki bir ilke de değil, aynı zamanda tarihsel ve politik bir pratik olarak değerlendiriliyor. Özellikle günümüzde giderek önem kazanan 'vatansızlar' ve 'mülteciler' gibi dezavantajlı statülere sahip bireylerin durumları üzerinden, bu hakların nasıl işlevsiz hâle getirildiği vurgulanıyor. Arendt, bireylerin vatandaşlık hakkından yoksun bırakılmasının, onların insanlıklarını da “görünmez” hâle getirdiğini dile getiriyor (s. 82-85).

Arendt’in fikirleri, Immanuel Kant’ın “cosmopolitan right” (misafirlik hakkı) anlayışıyla paralellik gösteriyor. Bilindiği üzere Kant, evrensel misafirlik hakkının insanlığın ortak bir dünya paylaşımı üzerinde inşa edilmesi gerektiğini öne sürer. Bu anlayış, bireylerin haklarının yalnızca siyasi sınırlarla sınırlı olmadığını, evrensel bir ahlaki sorumluluk kapsamında yeniden düşünülmesi gerektiğini ifade eder (s. 93-94). Son olarak Seyla Benhabib’in “demokratik iterasyonlar” kavramı bölüm içerisinde bu bağlamda tartışılıyor. Demokratik iterasyonlar, hukuksal çerçevelerin sürekli olarak yeniden müzakere edilmesi gerektiğini savunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç, insanların haklara erişimini kolaylaştırırken aynı zamanda demokratik bir toplumun yeniden tanımlanmasını sağlıyor. Benhabib’in bu yaklaşımı, hakların doğal bir özellik olmaktan ziyade siyasi mücadeleler ve toplumsal süreçlerle şekillendiğini tartışıyor (s. 98-101).

Altıncı ve son bölüme geldiğimizde Fotini Vaki neoliberalizmin toplumsal yapı ve insan hakları üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz ediyor ve Hannah Arendt’in “gereksizlik” kavramını temel alarak bu etkilerin sonuçlarını tartışıyor. Yazara göre, neoliberalizm bireyleri ve toplumları piyasa odaklı bir dünya görüşüne göre yeniden nizama sokuyor ve bu süreçte belirli grupları sistematik olarak dışlıyor. Özellikle mülteciler, göçmenler ve dezavantajlı bireyler, bu dönüşümden en çok etkilenen gruplar arasında yer alıyor. Arendt’in “gereksizlik” kavramı, bireylerin politik ve toplumsal yapılar içinde yer bulamadıkları, dolayısıyla insanlıklarından soyutlandıkları bir durumu tanımlıyor. Neoliberal politikalar bu tür bireylerin sayısını artırarak onları ekonomik ve toplumsal sistemlerden dışlanmış hâle bırakıyor. Bu dışlanmışlık yalnızca maddi kaynaklara erişimle sınırlı kalmıyor; aynı zamanda sembolik bir dışlanmayı, yani bireylerin toplumsal değerler ve siyasi temsilde yer bulamamasını da içeriyor.

Neoliberalizmin özgürlük anlayışı, bireylerin devlete bağımlılığını ortadan kaldırmayı vadederken aslında onları piyasanın ve onun kurallarının tamamen bağımlısı hâline getiriyor. Refah devletinin çöküşü ve sosyal hakların azaltılmasıyla, bireyler toplumsal dayanışmadan yoksun bırakılıyor. Bu durum, bireyleri piyasanın baskılarına daha açık hâle getiriyor ve onları yalnızca ekonomik aktörler olarak gören bir düzene zorluyor. Bu süreçte, vatandaşlık kavramı daralıyor ve politik topluluklara katılım zorlaşıyor. Bireyler artık aktif bir politik özne değil, piyasa mekanizmalarının içinde kaybolmuş, pasif ve yalnız aktörler hâline geliyor.

Bu çerçeveden bakıldığında yazara göre neoliberal özgürlük anlayışı, bireylerin devlete bağımlılıktan kurtulmasını vaat ederken bunun yerine onları tamamen piyasa dinamiklerine bağımlı hâle getiriyor. Çalışanlar, “girişimci bireyler”² olarak bireyselleştiriliyor ve toplumsal temsilden yoksun bırakılıyor. Bu, bireylerin politik haklarını kullanmasını daha da zorlaştırıyor ve toplumsal adaletsizlikleri derinleştiriyor. Sonuç olarak vatandaşlar, sosyal ve ekonomik düzenin dışına itilmiş, sesini duyuramayan “gereksiz hayatlar” hâline geliyor (s. 113-115).

Bu analiz, neoliberalizmin hakları yalnızca piyasa düzenini korumak için bir araç olarak yeniden tanımladığını ortaya koyuyor. Özgürlük, eşitlik, mülkiyet ve güvenlik gibi anayasal haklar, modern dönemde bireylerin korunması için geliştirilen normlar olmaktan çıkıp, neoliberalizmin küresel ekonomik hâkimiyetini meşrulaştıran teorik temeller hâline geliyor. Bu bağlamda, neoliberal politikalar

¹ Arendt’in ‘haklara sahip olma hakkı’ kavramsallaştırması, bireylerin bir topluluğun parçası olarak siyasi ya da sosyal düzende aktif katılımını temel almaktadır. Bu hak, insan haklarının hayata geçirilebilmesi için ön koşul olarak değerlendirilir.

² Kitapta yer alan “entrepreneurs themselves” ifadesi Türkçeye çevrildiğinde tam anlamı karşılamıyor diyebiliriz bu nedenle neoliberalizmde “girişimci” terimi, bireylerin ekonomik bir aktör olarak sürekli kendilerini geliştirmek ve piyasada rekabet etmek zorunda oldukları bir kimliği ifade eder.

insan haklarını bir toplumsal dönüşüm aracı olarak tanımamaktadır. Bu nedenle, yazarın da vurguladığı gibi, insan hakları yalnızca piyasa düzeninin devamlılığını sağlamak için kullanılmaktadır.

SONUÇ

Fotini Vaki'nin *Neoliberalism, Democracy, and Rights: Towards a Critique of Neoliberal Reason* adlı eseri, neoliberalizmin toplumsal yapı, insan hakları ve demokrasi üzerindeki derin etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alan önemli bir çalışmadır. Yazar, bireylerin ekonomik "girişimci" kimliklere indirgenmesi, hakların metalaştırılması ve toplumsal dayanışmanın yok edilmesi gibi neoliberal düzenin temel çelişkilerini eleştirerek bu sistemin bireyleri ve toplumu nasıl yönettiğini gözler önüne sermiştir.

Kitapla ilgili küçük eleştiriler yapmak gerekirse çalışma neoliberalizmi kapsamlı bir şekilde tanımlarken bu ekonomik yaklaşımın görünürdeki olumlu etkilerine (örneğin ekonomik büyüme, yenilikçilik, bireysel özgürlüklerin genişlemesi gibi) neredeyse hiç değinmediğini görmekteyiz. Bu durum, argümanların dengesiz ve tek taraflı bir şekilde sunulmasına yol açıyor ve okuyucunun alternatif bakış açılarını değerlendirmesini zorlaştırıyor. Bunun yanı sıra Vaki'nin analizleri sıklıkla karmaşık felsefi referanslara dayanıyor (örneğin, Hannah Arendt, Carl Schmitt ve Walter Benjamin gibi düşünürlere yapılan göndermeler). Bu teorik yoğunluk, özellikle akademi dışındaki okuyucular için anlaşılabilirliği zorlaştırıyor ve kitabın erişilebilirliğini etkiliyor. Daha somut örnekler ve ampirik verilerle desteklenmiş bir anlatım, okuyucu kitlesini daha da genişletebilirdi. Ayrıca kitap, neoliberalizmin eleştirisini güçlü bir şekilde ortaya koysa da, bu eleştiriyi tamamlayacak alternatif modeller veya çözümler sunmuyor. Neoliberal politikaların yerine hangi sosyal, ekonomik veya politik yapıların önerildiği net değil. Bu eksiklik, kitabın eleştirilerini daha uygulanabilir kılmaya potansiyelini de etkiliyor.

Çalışmada, görsel materyal (tablolar, grafikler, şekiller) veya yapısal destek (bölüm özetleri, açıklayıcı kutular) bulunmuyor. Bu durum, okuyucunun karmaşık teorik tartışmaları takip etmesini zorlaştırıyor. Özellikle ekonomik ve politik analizlerin görsel araçlarla desteklenmesi kitabı daha etkili hâle getirebilirdi. Kitapta kullanılan bazı kavramlar, örneğin "görünmez Leviathan" veya "haklara sahip olma hakkı," yeterince açık ve net bir şekilde tanımlanamamış. Bu durum, okuyucunun bu kavramların anlamını bağlam içinde tam olarak kavramasını engelleyebilir ve argümanların gücünü de etkileyebilir. Ayrıca Neoliberalizmin tarihsel gelişimi, kitabın güçlü yanlarından biri olsa da bazı dönemlere ve olaylara daha fazla yer verilebilirdi. Örneğin, neoliberalizmin 1990'larda Doğu Avrupa ve Latin Amerika'daki etkileri gibi kritik tarihsel olaylar daha detaylı işlenebilirdi.

Tüm bu eleştirilere rağmen Vaki neoliberalizmin yalnızca ekonomik eşitsizlikleri artırmakla kalmadığını, aynı zamanda demokrasiye ve evrensel insan haklarına zarar verdiğini kitap içerisinde çok dengeli bir şekilde tartışmakta ve okuyucuları mevcut sistemin ötesinde daha adil ve kapsayıcı bir toplum düşünmeye davet etmektedir.

Etik Beyan: Bu çalışmada, etik beyanı gerektirecek herhangi bir uygulama kullanılmamıştır. Aksi bir durumun tespiti hâlinde Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: No practices requiring an ethical statement were used in this study. In the event of any contrary findings, Beykent University Journal of Social Sciences holds no responsibility, and all responsibility lies with the author of the study.

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate is 100%.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors.

KAYNAKÇA

Vaki, F. (2020). *Neoliberalism, democracy, and rights: Towards a critique of neoliberal reason*. Edinburgh University Press.

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

YAYIN POLİTİKASI

Dergi Yönetim Kurulu, maddeler halinde verilen etik sorumlulukların bilinciyle hareket etmektedir.

1. Yılda iki sayı (Haziran, Aralık) ile elektronik ortamda yayın yapan Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi açık erişimli (Open Access) olarak TÜBİTAK Dergi-Park Akademik Sistemi tarafından tümü ile ücretsiz şekilde yayınlanmaktadır. Yayın Kurulu ve Editör kararı olması durumunda mevcut sayılara ek özel sayı da yayınlanabilmektedir.
2. Dergiye makale gönderim işlemini tamamlayan yazarların çalışmaları, öncelikle editör ve yayın kurulu tarafından gerçekleştirilecek ilk değerlendirme sonucunda yayın ilkelerine uygunluğu olması durumunda (en az 2) hakemlere gönderilmektedir.
3. Yazar/yazarlar dergi sistemine yüklemiş oldukları makalelerini kabul öncesinde geri çekme hakkına sahiptir.
4. Hakem değerlendirme sürecinde çifte körleme tekniği kullanılması nedeniyle tüm süreçlerde yazar/yazarlar ve hakemlere ait kimlikler saklı tutulmaktadır.
5. Hakemlerin gönderilen çalışmaları değerlendirme süreçleri 30 gün olmakla birlikte, gerekli hallerde süreç 15 gün daha uzatılabilmektedir.
6. Hakem değerlendirme sürecinde yazardan talep edilen gerekli düzeltmelerin yapılarak, en geç 15 gün içerisinde dergi sistemine yüklenmesi gerekmektedir.
7. Düzeltme işleminin yazar/yazarlar tarafından gerçekleştirilip sisteme yüklenmesini takiben, yazı tekrar hakeme gönderilerek değerlendirmesi alınmaktadır.
8. Değerlendirme sonucunda olumlu bulunan makaleler dergi yönetiminin de onayı sonucunda yayınlanmaktadır.

Makale başvurusunda bulunmayı düşünen yazar/yazarlar için Dergi Yönergesi'ne Yazım Kuralları sekmesinde yer verilmiştir. Ayrıca dergimiz makale yazarlarından makaleleri için hakem önerileri kabul etmemektedir.

Bahsedilen etik kurallar dışında kalan bir durum, içerik veya davranışla karşılaşmanız (erken görünümdeki ya da yayımlanmış bir makale) durumunda, lütfen sosyalbilimlerdergi@beykent.edu.tr adresiyle e-posta aracılığıyla iletişime geçiniz.

YAZIM KURALLARI

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilecek makalelerde yazarların aşağıda belirtilmiş olan yazım ilke ve kurallarına uymaları gerekmektedir. Belirtilen ilke ve kurallara uygun olarak hazırlanmayan makaleler değerlendirme sürecine alınmayabilir ya da bu sürecin herhangi bir aşamasında değerlendirme dışında bırakılabilir.

Word formatı, derginin basım formatıdır. Hazırlanan makalelerin bu formata uygun olarak hazırlanmasından sonra sisteme yüklenmesi gerekmektedir. Makaleyi dergiye ilk yüklemenizde kör hakemlik uygulaması nedeniyle yazar ve kurum bilgileri kısmının boş bırakılarak sisteme yüklenmesi gerekmektedir. Makale dosyasının adını makale ismi ile kaydederek göndermeniz önem arz etmektedir. Makalenin herhangi bir kısmında yazar isimlerini ve kurumlarını gösterecek bilgi kalmamış olmasına dikkat edilmelidir.

Makale gönderme sürecinde "Telif Hakkı Sözleşmesi" ile çalışma ve yazarlara ait bilgilerin yer aldığı "Başlık Sayfası" isimli bir dosya hazırlanarak makale dosyasından ayrı olarak sisteme yüklenmesi gerekmektedir.

Başlık için notlar:

Makalenin adının Türkçe ve İngilizce olarak belirtilmesi gerekmektedir.

Makale başlığının 20 kelimedenden fazla olmamasına özen gösterilmelidir.

Makalenin Türkçe ve İngilizce başlıkları 14 punto olarak düzenlenmelidir.

Makalenin Türkçe başlığı makalenin ilk sayfasında, özetten önce ve iki yana yaslı olarak verilmelidir.

Makalenin İngilizce başlığının makalenin ilk sayfasında, Türkçe başlıktan hemen sonra ve iki yana yaslı olarak verilmesi gerekmektedir. Başlık yazımında tek satır aralığı, öncesi 6 nk, sonrasında 6 nk boşluk bulunmalıdır. Türkçe ve İngilizce başlıkların "ilk harfler büyük" olacak şekilde verilmesi gerekmektedir.

Öz/Abstract için notlar:

Öz ve Abstract metinleri, belirtilen temel unsurlar kapsamında en az 150, en fazla 250 kelime olmak üzere hazırlanmalıdır. Anahtar kelime sayısı en az 3, en fazla 5 olmalıdır.

Yazı tipi Times New Roman ve 9 punto olmalıdır. Öz ve Abstract içindeki temel unsur başlıkları örnek tabloda gösterildiği gibi kalın, yazı tipi bold olmalıdır.

Öz ve Abstract, satır aralığı öncesi ve sonrası 0 nk, tek satır aralığı olacak şekilde hazırlanmalıdır.

Öz kısmı, araştırmanın amacı, yöntemi, bulguları, sınırlılıkları ve özgün değerini ifade edecek şekilde yazılmalıdır.

Öz kısmında paragraf başında girinti kullanılmamalı ve öz tek paragraf olarak yazılmalıdır.

**** NOT:** İngilizce dilinde yapılan çalışmalarda, yazarların Türkçe'ye hakim olmaması ya da Türkçe dil desteği talep etmeleri durumunda, Türkçe Öz kısımları, BÜSBD tarafından, İngilizce Öz'e uygun olacak şekilde eklenir.

Abstract için notlar:

Abstract metni gramer ve yazım kurallarına uygun olmalıdır.

Abstract ile Öz uyum içinde olmalı (madde, kavram, terim vb. sıralamalar), kullanılan kavramlar İngilizce literatürde kullanıldığı haliyle çevrilmelidir. Yazım marjları olarak Öz ile aynı olmalıdır.

Genişletilmiş Özet /Extended Abstract için notlar:

Genişletilmiş özetler, akademik çalışmaların uluslararası alanda atıf alabilme kapasitesini arttırmaktadır.

Bu nedenle genişletilmiş özetlerin tüm çalışmayı yansıtacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Genişletilmiş özetin dili İngilizcedir. Makalenin yapıldığı disiplinin özellikleri de göz önüne alınmak kaydıyla, genişletilmiş özetin araştırmanın kavramsal çerçevesi, amacı, önemi, metodu, bulguları, sonuçları ve önerilerini kapsayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Genişletilmiş özet, İngilizce özetin hemen altında, giriş bölümünün üzerinde verilmesi gerekmektedir. Genişletilmiş özet yeni bir sayfadan başlamalı, satır aralığı öncesi ve sonrası 0 nk, tek satır aralığı, yazı tipi Times New Roman ve 9 punto olacak şekilde hazırlanmalıdır.

İntihal (Benzerlik) Uyarısı:

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi yayın etiği gereği, dergiye gönderilen tüm makalelerin, hakem değerlendirmesine sunulmadan önce Turnitin programı ile dergi sekreteryası tarafından benzerlik taramasından geçirilerek kontrolü sağlanır. Benzerlik oranı olarak üst sınır kaynakça hariç %15'tir. Bu oranın üzerinde olan çalışmalar için düzeltme isteme ya da reddetme yetkisi sekreteryadadır. Ayrıca yazarlar tarafından da benzerlik raporunun sisteme yüklenmesi gerekmektedir.

Makale Yazım Kuralları

- Makaleler "Office Word" programında A4 boyutlarında hazırlanmalıdır (Tercihen Office 2010 ve üzeri).
- Makalelerin uzunluğu dergi formatında olup, 25 sayfayı geçmemelidir.
- Sayfa düzeni; Sol: 2,5 cm, Sağ: 2,5 cm, Üst: 2,5 cm ve Alt: 2,5 cm olmalıdır.
- Makaleler 11 punto ve "Times New Roman" yazı karakteri ile tek satır aralığı kullanılarak yazılmalıdır. Makale metninin tamamı, satır aralığı; öncesi ve sonrası 6nk olarak hazırlanmalıdır. Yazımda, virgül ve noktalardan sonra bir karakter ara verilmelidir.
- Paragraflarda girinti ayarı "Özel-ilk satır: 1 cm" olmalıdır, paragraftan önce ve sonra ise 6nk boşluk bırakılmalıdır. Paragraflar arasında ilave boş satır bırakılmamalıdır (Boşluklar enter tuşu ile bırakılmamalıdır).
- Yazarın adı ve soyadı makale başlığının sağ altında, 10 punto olarak belirtilmelidir. Yazarın unvanı, görev yeri, e-mail adresi ve ORCID bilgisi 9 punto olarak sayfa altı dipnot biçiminde gösterilecektir (*Bu bilgiler mizanpaj aşamasında tarafımızca eklenecek olup, yazar (lar) sisteme makalelerini yüklerken bu bilgilere yer vermemelidir.*
- Atıflar metin içerisinde "bağlaç yöntemi" kullanılarak yapılmalıdır. Açıklama notları ise, sayfa altında dipnot şeklinde ve 9 punto olarak ifade edilmelidir. Metin içerisinde atıflar yazar (lar) ın soyadı ve kaynağın yılı şeklinde yapılmalıdır (örn; Bozkurt ve Gümüş, 2019). Yazar adı yoksa kurum adı yazar yerine kullanılmalıdır (örn; TÜİK, 2021).
- Atıf gösteriminde bütün bir esere atıfta bulunulurken sayfa aralığı belirtilmemelidir. Çalışma içerisinde de zorunlu olmayan durumlarda, atıf gösteriminde sayfa numarası kullanılmamalıdır.
- Makalede ana başlıklar ve alt başlıklar kalın (bold) ve sola yaslı (girintisiz) olarak şekilde numaralandırılmalıdır. Ana başlıkların bütün harfleri büyük yazılmalı, alt başlıkların ise sadece baş harfleri büyük ve kalın yazılmalıdır. Başlıklar en çok 4 düzeye kadar bölümlendirilmelidir.
 1. AAAA AAAA
 - 1.1. Aaaa Aaaaa
 - 1.1.1. Aaaa aaaaa
 - 1.1.2.1. Aaaa aaaaa

GİRİŞ (Tüm ana başlıklar 11 punto- tamamı büyük harf ve kalın yazı tipi olmalıdır)

Makalenin tüm içeriği 11 puntoda yazılmalıdır. Giriş bölümünde, yapılan çalışma ile ilgili olarak güncel literatürdeki temel kavramlar, kuramsal gelişim ve yaklaşımlar ile araştırmadaki problem durumu, amaç, önem, hipotezler, varsayımlar, sınırlılıklar vb. yer almalıdır. Bu bölüm yeni bir sayfadan başlatılmalıdır.

1. KURAMSAL/KAVRAMSAL ÇERÇEVE (Tüm ana başlıklar 11 punto, tamamı büyük harf ve kalın yazı tipi olmalıdır)

1.1. Alt Başlık (İkinci derece alt başlıklar 11 punto, her sözcüğün baş harfleri büyük ve kalın yazı tipi olmalıdır)

1.1.1. Alt başlık (Üçüncü derece alt başlıklar 11 punto, sadece ilk sözcüğün baş harfi büyük ve kalın yazı tipi olmalıdır)

1.1.1.1. Alt başlık (Dördüncü derece alt başlıklar 11 punto, sadece ilk sözcüğün baş harfi büyük ve kalın, italik yazı tipi olmalıdır)

Tablo, Şekil, Grafik ve Resim Gösterimi

- Her tabloya, şekile, grafiğe ya da resime bir başlık verilmelidir. Başlık; tablo, şekil, grafik ya da resmin üstünde, sayfaya ortalı, yalnızca kelimelerin baş harfleri büyük olacak şekilde ve 11 punto olarak yer almalıdır.
- Tablo, şekil, grafik ya da resim metnin uygun yerlerinde ardışık olarak numaralandırılmış bir şekilde, sayfanın ortasına hizalı bir şekilde ayarlanmalıdır.
- Tablo, şekil, grafik ya da resim sayfa yapısının dışına taşmayacak, kolaylıkla okunacak şekilde ayarlanmalıdır.
- Tablo, şekil, grafik ya da resim isimleri üstte, kaynak ise altta gösterilmelidir.
- Tablo, şekil, grafik ya da resim altında gösterilen kaynaklar 9 punto ve ortaya hizalı olmalıdır.
- Tablo, şekil ve grafik içi metin 9 punto, öncesi ve sonrası 10nk, tek satır aralığı olarak hazırlanmalıdır. Tablolarda sütun çizgileri ve dış kenarlıklar olmamalı, tablolar sadece satır çizgileri olacak biçimde hazırlanmalıdır. Vurgulanmak istenen yerler kalın yazı tipi ile gösterilebilir.
- Başlık ve kaynak gösterim satır aralığı, makale metni genel yapısındaki gibi önce ve sonra 6 nk olacak şekilde ayarlanmalıdır.
- Tablo, şekillere ve grafiklere ait dipnotlar; altta sola yaslı (girintisiz) ve 8 punto olmalıdır. Kaynak gösterimi Soyad ve Yıl olacak şekilde ve parantez içinde olmalıdır. Örn; (Gümüş, 2017).

KAYNAKÇA

Makalede kullanılan her türlü kaynak, kaynakça bölümünde yer almalıdır. Makale içinde atıf yapılmayan kaynaklara ise kaynakça kısmında kesinlikle yer verilmemelidir. Kullanılan kaynaklar nitelik (tez, kitap, makale, rapor vb.) ayrımı yapılmaksızın yazar soyadına göre alfabetik olarak sıraya konulmalıdır. Aynı yazarın eserleri “en yeni tarihli” olandan başlanarak kaynakçaya yerleştirilmelidir. Kaynakça girintisi (Asılı – 1 cm) olarak ayarlanmalıdır. Kaynak Gösterme Şekilleri APA 7 stiline göre olmalıdır (<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>).

Akademik Dergi Makaleleri

- Bir dergi makalesinde DOI varsa, kaynakçada DOI eklenmelidir.
- Her zaman bir dergi makalesi için sayı numarası eklenmelidir.
- Dergi makalesinin DOI'si yoksa ancak okuyucular için çözülecek bir URL'si varsa (örneğin, bir veri tabanının parçası olmayan çevrimiçi bir dergiden geliyorsa), makalenin URL'si referansın sonuna eklenmelidir.

Tek Yazarlı Dergiler

Cümle sonu atf: (Winter, 2011).

Metin içi atf: Winter (2011)

Kaynakça: Winter, S. G. (2011). Understanding dynamic capabilities. *Strategic Management Journal*, 24(10), 991-995. <https://doi.org/10.1002/smj.318>

İki yazarlı dergiler

Cümle sonu atf: (Linden ve Teece, 2018)

Metin içi atf: Linden ve Teece (2018)

Kaynakça: Linden, G. ve Teece, D. J. (2018). Remarks on Pisano: Toward a prescriptive theory of dynamic capabilities. *Industrial and Corporate Change*, 27(6), 1175–1179. <https://doi.org/10.1093/icc/dty047>

Üç ve daha fazla yazarlı dergiler

Cümle sonu atf: (Prayag vd., 2016)

Metin içi atf: Prayag vd. (2016)

Kaynakça: Prayag, G., Hosany, S., Muskat, B., ve Chiappa, G. Del. (2016). Understanding the relationships between tourists' emotional experiences, perceived overall image, satisfaction, and intention to recommend. *Journal of Travel Research*, 56(1), 41–54. <https://doi.org/10.1177/0047287515620567>

Bilgileri eksik olan akademik dergiler

Dergi cilt, sayı ve/veya makale veya sayfa numaralarını kullanmıyorsa, eksik öğeler referanstan çıkarılmalıdır.

Cilt numarası olmayan makaleler

Kaynakça: Stegmeir, M. (2016). Climate change: New discipline practices promote college access. *The Journal of College Admission*, (231), 44–47. https://www.nxtbook.com/ygsreprints/NACAC/nacac_jca_spring2016/#/46

Sayı numarası olmayan makaleler

Kaynakça: Bastick, Z. (2017). Would you notice if fake news changed your behavior? An experiment on the unconscious effects of disinformation. *Computers in Human Behavior*, 116, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106633>

Sayfa aralığı belli olmayan dergiler

Kaynakça: Butler, J. (2017). Where access meets multimodality: The case of ASL music videos. *Kairos: A Journal of Rhetoric, Technology, and Pedagogy*, 21(1). <http://technorhetoric.net/21.1/topoi/butler/index.html>

Kitaplar

- Kitabın yazarının, yayın yılının, başlığının ve yayıncısının belirtilmesi gerekmektedir. Hem basılı kitaplar hem de e-kitaplar için aynı biçim kullanılmalıdır.
- Telif hakkı tarihi yayın tarihinden farklı olsa bile, kitabın telif hakkı sayfasında gösterilen telif hakkı tarihi referansta yayın yılı olarak kullanılmalıdır.
- Baskı sayısı, italik olmadan, başlıktan sonra parantez içine eklenmelidir.
- Kitap bir DOI içeriyorsa, DOI yayıncı adından sonra referansa eklenmelidir.
- Yayıncı konumu (şehir/ülke) **eklenmemelidir**.
- DOI'siz e-kitabın okuyucular için çözülecek sabit bir URL'si varsa, referansa kitabın URL'si eklenmelidir. Veritabanının adı referansa dahil edilmemelidir.
- E-kitap akademik bir araştırma veritabanından alınmışsa ve DOI veya sabit URL'ye sahip değilse, kitap referansı yayıncı adından sonra sonlandırılmalıdır. Veritabanının adı referansa dahil edilmemelidir. Bu durumda referans basılı bir kitapla aynıdır.

Cümle sonu atfı: (Ada, 2021).

Metin içi atfı: Ada (2021)

Kaynakça: Ada, S. (2021). *Pandemi sonrası dönemde yeni dijital normal* (2. Baskı). Nobel Kitap. <https://doi.org/10.1037/00001xx8-000>

Kaynakça: Sapolsky, R. M. (2017). *Behave: The biology of humans at our best and worst*. Penguin Books.

Kaynakça: Svendsen, S., ve Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one-hour guide* (3rd digital ed.). Hans Reitzel Forlag.

Editörlü kitaplarda kitap bölümü

- Akademik araştırma veritabanlarından düzenlenmiş kitap bölümleri de dâhil olmak üzere hem basılı hem de e-kitap düzenlenmiş kitap bölümleri için bu biçim kullanılmalıdır.
- Bölümde DOI varsa, yayıncı adından sonra referansa DOI bölümü eklenmelidir.
- Yayıncının konumu (şehir/ülke) dâhil edilmemelidir.
- Basım bilgileri, virgülle ayrılmış olarak bölümün sayfa aralığı ile aynı parantez içine eklenmelidir.

- Sayfalandırılmamış kitap bölümleri için sayfa aralığı referanstan çıkarılmalıdır.

Cümle sonu atf: (Aron vd., 2019; Dillard, 2020; Thestrup, 2010).

Metin içi atf: Aron vd. (2019), Dillard (2020) ve Thestrup (2010)

Kaynakça: Aron, L., Botella, M., ve Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, ve F. C. Worrell (Ed.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* içinde (s. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>

Kaynakça: Dillard, J. P. (2020). Currents in the study of persuasion. M. B. Oliver, A. A. Raney, ve J. Bryant (Ed.), *Media effects: Advances in theory and research* içinde (4. Baskı, s. 115–129). Routledge.

Kaynakça: Thestrup, K. (2010). To transform, to communicate, to play: The experimenting community in action. E. Hygum ve P. M. Pedersen (Ed.), *Early childhood education: Values and practices in Denmark* içinde. Hans Reitzels Forlag.

Yazarı olmayan kitap ya da sözlük

Yazarı olmayan kitaplarda, sözlüklerde veya ansiklopedilerde eser adı verilmelidir.

Metin içi atf: The Australian Oxford dictionary (1999)

Cümle sonu atf: (The Australian Oxford dictionary, 1999).

Kaynakça: *The Australian Oxford dictionary* (3. Baskı). (1999). Oxford University Press.

Yazarı kurum olan/kurum yayını olan materyaller

Cümle sonu atf: (Australian Bureau of Statistics, 2000).

Metin içi atf: Australian Bureau of Statistics (2000)

Kaynakça: Australian Bureau of Statistics. (2000). *Population by age and sex*. Australian Capital Territory.

Kongre, Konferans, Bildiri vb toplantılarda sunulan yayınlar

Cümle sonu atf: (Kushilevitz ve Malkin, 2016).

Metin içi atf: Kushilevitz ve Malkin (2016)

Kaynakça: Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme [bildiri sunumu]. *Akademik Bilişim Konferansı*. Eskişehir.

Tezler

- Bir tez, ProQuest Dissertations and Theses Global, PQDT Open veya YÖK TEZ gibi bir veri tabanından, bir kurumsal havuzdan veya bir arşivden elde edildiğinde yayınlanmış kabul edilir.
- Veri tabanı tezlere yayın numaraları atıyorsa, yayın numarası tez veya tezin başlığından sonra italik olmadan parantez içine eklenmelidir.

Cümle sonu atf: (Crown, 2014).

Metin içi atf: Crown (2014)

Kaynakça: Kabir, M. J. (2016). *Factors influencing customer satisfaction at a fast food hamburger chain: The relationship between customer satisfaction and customer loyalty* [Doktora Tezi]. Wilmington University

Kaynakça: Harris, L. (2014). *Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders* [Yüksek lisans tezi]. University of Virginia.

Gazete makaleleri

- Referansın kaynak ögesinde, gazetenin başlığı italik olarak yazılmalıdır.
- Gazete makalesinin okuyucuların erişimine açık bir URL'si varsa, makalenin URL'si referansın sonuna eklenmelidir. Makale için cilt, sayı ve / veya sayfa numaraları eksikse, bu ögeler referanstan çıkarılmalıdır.
- Gazete makalesinin basılı versiyonu kullanıldıysa, gazete başlığından sonra makalenin sayfası veya sayfaları belirtilmelidir. Sayfalardan önce "s" veya "ss." gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır.
- Makale bir haber web sitesindeyse (ör. CNN, HuffPost), ilişkili bir günlük veya haftalık gazeteye sahip olmayan bir siteyse, bunun yerine bir haber web sitesindeki web sayfası biçimi kullanılmalıdır.

Cümle sonu atf: (Carey, 2019; Harlan, 2013; Stobbe, 2020)

Metin içi atf: Carey (2019), Harlan (2013) ve Stobbe (2020)

Carey, B. (2019, Mart 22). *Can we get better at forgetting?* The New York Times. <https://www.nytimes.com/2019/03/22/health/memory-forgetting-psychology.html>

Harlan, C. (2013, Nisan 2). *North Korea vows to restart shuttered nuclear reactor that can make bomb-grade plutonium.* The Washington Post, A1, A4.

Stobbe, M. (2020, Ocak 8). *Cancer death rate in U.S. sees largest one-year drop ever.* Chicago Tribune.

Çeşitli organizasyonlara ait internet sitelerindeki internet sayfaları

Bireysel yazarların olmadığı bir kuruluşun web sitesindeki bir sayfa için, yazar olarak kuruluşun adı kullanılmalıdır. Tarih olarak gün, ay, yıl şeklinde ayrıntılı gösterime dikkat edilmelidir. Web sayfasının başlığı italik olmalıdır ve referans URL ile bitirilmelidir.

Cümle sonu atf: (World Health Organization, 2018)

Metin içi atf: World Health Organization (2018)

Kaynakça: World Health Organization. (2018, Mayıs 24). *The top 10 causes of death.* <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>

NOT: daha fazla ayrıntı için APA7 yazım kurallarını inceleyiniz.

İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

Ayazağa - Maslak Yerleşkesi

Ayazağa - Sarıyer / İST.

Beylikdüzü Yerleşkesi

Beykent - Büyükcçekmece / İST.

Hadımköy Yerleşkesi

Akçaburgaz Mevkii - Esenyurt / İST.

Taksim Yerleşkesi

Sıraselviler - Beyoğlu / İST.

İstanbul Beykent Üniversitesi Çağrı Merkezi

beykent.edu.tr - info@beykent.edu.tr

444 1997